

letnik XCVIII - leto 1996

9

SLOVENSKI ČEBELAR

leto 1873 - pričetek periodičnega čebelarkega tiska na slovenskem

Janez Mihelič: Medobčinska zveza ČD Maribor je uspešno organizirala okroglo mizo in čebelarstvo razstavo v okviru trgovinskega sejma v Mariboru	229	Janez Mihelič: Beekeeper association has organized a round table and exposition in the framework of trade fair in Maribor	229
Jože Babnik: Srečanje z inovatorjem Martinom	233	Jože Babnik: The meeting with beekeeper innovator Martin	233
Janez Brvar: Čebelarjeva opravila v Septembru	236	Janez Brvar: The Apiarists Occupation in September	236
Janez Jelenc: Veterinarski nasveti za September	238	Janez Jelenc: The veterinary advice for September	238
BOLEZNI ČEBEL		BEE DISEASE	
Magdalena Vidmar: Zdravstveno stanje čebeljih družin v vzrejevališčih in plemeniščih čebeljih matic v letu 1996	239	Magdalena Vidmar: Sanitary conditions of Bee families in the Bee queens mating stations and breeding apiarists in 1996	239
F. Jamnik: Gen čiščenja zalege pri čebelah	241	F. Jamnik: The inheritance of cleaning behavior of Bees	241
D. Kaschabi: Poapnela zalega v Avstriji ..	242	D. Kaschabi: A chalk brood of Bees in Austria	242
IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV		FROM THE EXPERIENCE OF OUR BEEKEEPERS	
Jože Žerdin: Možnosti za trženje in doseganje boljše cene medu	244	Jože Žerdin: A possibility for better sale of Bee products	244
Suzana Ficko: Čebelarji pridni kot čebele .	245	Suzana Ficko: A Beekeepers hard-workers like Bees	245
OBLETNICE		ANNIVERSARY	
ČZS: Letos praznujejo svoj življenjski jubilej	246	ČZS: This year celebrate anniversary	246
V SPOMIN MALI OGLASI		IN MEMORIAM	
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA		SMALL ADVERTISEMENTS FROM THE SOCIETY LIFE	
Milan Runtas: ČZS je uspelo zagotoviti regresiran sladkor za jesensko krmljenje čebel	252	Milan Runtas: The supply with sugar this year	252
Franc Šivic: Italijanski čebelarji pri nas ..	253	Franc Šivic: Beekeepers from Italy has visited Slovenian Beekeepers	253
Janez Mihelič: Čebelarstva družina Vrhnika je praznovala 90-letnico ustanovitve	254	Janez Mihelič: Beekeepers association in Vrhnika has celebrated a 90 years of work	254
NAŠI ZNANI ČEBELARJI		OUR WELL KNOWN BEEKEEPERS	
Marjan Debelak: Henrik Zaletel – čebelarški romantik	257	Marjan Debelak: Henrik Zaletel – A romantic Beekeeper	257
OGLASI		OGLASI	

Mariborski čebelarji so poleg čebelarškega orodja razstavili tudi maketo čebelnjaka. Foto: J. Mihelič

MEDOBČINSKA ZVEZA ČD MARIBOR JE USPEŠNO ORGANIZIRALA OKROGLJO MIZO IN ČEBELARSKO RAZSTAVO V OKVIRU TRGOVINSKEGA SEJMA V MARIBORU

prof. JANEZ MIHELIČ

Medobčinska zveza ČD Maribor je na pobudo podjetja »Sejmar« iz Maribora pripravila v okviru Mariborskega trgovskega sejma, ta je bil od 4. do 9. junija 1996 v sejemskih prostorih ob dvorani Tabor, zelo zanimivo in lepo urejeno čebelarstvo razstavo in okroglo mizo z naslovom »Varstvo

čebel ob ukrepih pri zaščiti sadnega drevja in vrtnin«.

Organizatorji sejma so čebelarjem brezplačno odstopili razstavni prostor – gotovo zelo pohvalno in posnemanja vredno dejanje – v katerem so na precej veliki površini razstavili čebelarstvo opremo in maketo

Čebelarje, ki so se zbrali na okrogli mizi, je pozdravila direktorica sejma, ki zelo rada prisluhne mariborskim čebelarjem.

Okroglo mizo je vodil predsednik MČZ Maribor g. Stanko Čuček. Foto: J. Mihelič

čebelnjaka iz papirja, za obiskovalce pa so predvajali videofilme o čebelarstvu. Manjši del so namenili tudi prodaji čebeljih pridelkov, svoje izdelke pa so prodajali mariborski čebelarji in čebelarstvo Božnar iz Polhogra Gradca.

Razstavili so tudi nekaj stare čebelarске opreme, s katero so skušali širši javnosti predstaviti začetke čebelarjenja v slamnatih koših, kranjičih, dunajskih, Kirarjevih in AŽ panjih ter seveda v sodobnih nakladnih panjih, pa tudi stara in nova točila, preše za satnice in stiskalnice za vosek. Čebelar Janez Brvar je razstavil panj, izrezljan v obliki stare ženske, Ivan Videčnik pa svojo izvedbo zaklade. Z eno besedo, za vsakega obiskovalca je bilo kaj zanimivega.

Na vseh čebelarških razstavah pa vedno pogošam velike in lepo vidne napise, s ka-

terimi bi čebelarji opozarjali širšo javnost, da so čebele in tudi narava ogrožene in da moramo tako čebele kot naravo varovati, če hočemo preživeti. Ponekod po Evropi uporabljajo napis »Zavarujmo čebele in naravo« in tako osveščajo ljudi v svoji okolici, da so čebele koristne za ohranitev narave in tudi same del neokrnjene narave.

V sredo, petega junija, so na pobudo Medobčinske zveze ČD Maribor – vodi jo g. Stanko Čuček, pripravili okroglo mizo o uporabi kemičnih sredstev in varstvu čebel pred škropivi, na njej pa so se srečali čebelarji na eni in uporabniki kemičnih sredstev na drugi strani. Udeležili so se je predstavniki Medobčinske zveze ČD Maribor, g. Čuček, g. Brvar in g. Kolbl, predstavnica Veterinarskega zavoda Slovenije OE Maribor, dr. vet. med. Vida Lešnik, predstavnik

Pogled na razstavo, ki je bila zelo lepa in poučna.

Kmetijske fakultete Maribor mag. Stanislav Tojnko in predstavnik Kmetijskega zavoda Maribor. Žal se okrogle mize ni udeležil predstavnik Društva sadjarjev iz Lenarta, čeprav je bil vabljen. Poslušalci so bili predvsem mariborski čebelarji, a žal jih ni bilo veliko. Škoda, da je bila okrogla miza organizirana bolj na hitro, tako da o njej ni bilo mogoče obvestiti širšega kroga čebelarjev, saj je bila razprava za obe strani zelo zanimiva in koristna. V uvodu sta problematiko predstavila g. Čuček in g. Kolbl. Zadnji je prikazal zlasti zakonsko problematiko s tega področja.

Predsednik Medobčinske zveze ČD Maribor Stanko Čuček je najprej na kratko orisal zgodovino delovanja Čebelarske zveze Maribor (ustanovljena je bila leta 1923) in omenil, da letos čebelarji prvič sodelujejo na sejmu v Mariboru, s tem pa naj bi čebelarstvo in domače čebelarske pridelke predstavili širšemu krogu ljudi, hkrati pa za čebelarstvo navdušili tudi mlajše. Predstavil je tudi evropske in ameriške izkušnje pri varstvu čebel pred kemičnimi sredstvi za zaščito rastlin. Kot je poudaril, čebelarji razumemo, da je uporaba škropiv nujna, radi pa bi dosegli, da bi jih uporabljali tako, da ne bodo ogrožala čebel. Povsod po svetu uporabniki škropiv zelo pazijo, da ne zastrupljajo čebel, saj so kazni ob zastrupitvah zelo visoke.

Tajnik zveze g. Kolbl pa je povedal, da novi zakon o uporabi kemičnih sredstev za varstvo rastlin v 46. členu določa, kako mora ravnati uporabnik škropiv, da ne ogroža čebel. O nameravanem škropljenju mora čebelarje obvestiti 48 ur prej, na manjših površinah lahko škropi s pesticidi samo dve uri pred sončnim zahodom. Enako velja tudi za sadovnjake, v katerih ni odstranjena cvetoča podrast. Pri vsaki drugačni uporabi mora uporabnik pravočasno obvestiti okoliške čebelarje, da zaprejo čebelje panje. Pogosto so problem tudi razliti ostanki škropiv v lužah ter uporaba pripravkov na vrtovih in v manjših sadovnjakih. Novi zakon je zato za čebelarje kar ugoden, saj dokaj dobro varuje čebele in čebelarje, le kazni za kršilce so, žal, prenizke in tudi postopki na sodiščih se vlečejo v neskončnost. Sicer pa uporabniki kemičnih sredstev premalo poznajo 46. člen omenje-

Predsednik g. Stanko Čuček, predsednik MČZ Maribor je bil zadovoljen z lepo uspešno prireditvijo. Foto: J. Mihelič

nega zakona ali pa ga ne upoštevajo.

Nato je nekaj pojasnil dodal še mag. Stanislav Tojnko s Kmetijske fakultete v Mariboru. Po njegovih besedah se večji sadjarji zavedajo, da je uporaba kemičnih sredstev nevarna za čebele, žal pa to ne velja vedno tudi za male sadjarje in vrtičkarje. Kljub temu se zastrupitve dogajajo tudi na večjih plantažah, velikokrat pa je vzrok za to časovna stiska, kajti sadjarji morajo ob slabem vremenu škropiti zelo hitro, tako da ni časa za obveščanje čebelarjev. Meni pa, da bo v prihodnje stanje na tem področju verjetno precej boljše, saj se vse bolj uveljavlja tako imenovano integrirano sadjarstvo, ki skoraj v celoti uporablja za čebele manj škodljive pesticide. Zanj je značilna uporaba pesticidov s tako imenovane zelene liste (to je skupina manj škodljivih pesticidov). Gre za velik in ključen napredek v sadjarstvu, pomemben tudi za čebelarje, je dejal mag. Tojnko. Za čebelarje so včasih problem tudi herbicidi, predvsem tisti sladkega okusa, ki jih čebele sesajo. Pomembno je tudi, da sadjarji uporabljajo testirane

Na razstavi so mariborski čebelarji prodali tudi svoje sladke pridelke.

škropilnice in da pazijo na to, kako bi v okolje oziroma v bližino čebelnjaka spustili čim manj škodljivih snovi. Med škropljenjem z atomizerji je zelo nevaren tudi veter, saj lahko škropivo zanese zelo daleč, na drugo cvetoče rastlinstvo, na katerem se potem čebele zastrupijo.

Ob tem je poudaril, kako pomembno je, da so vsi uporabniki pesticidov prek medijev, na sestankih in predavanjih čim bolj podrobno seznanjeni s problemi čebelarjev. Tako bo storjen največji napredek pri varstvu čebel.

Nato je spregovoril ravnatelj Srednje kmetijske šole iz Maribora inž. Podjavoršek. Ker je tudi sam čebelar, je dobro seznanjen tudi s temi problemi. Po njegovem mnenju bi bilo zelo pametno, če bi čebelarstva društva tesneje sodelovala s sadjarskimi društvi, tako da bi se vsakega sestanka ali predavanja sadjarjev udeležil tudi čebelar in sadjarje opozarjal na nepravilnosti pri uporabi škropiv in na škodo pri čebelah. V prihodnje bi probleme lahko reševali t.i. servis za škropljenje, v katerem bi izkušeni strokovnjaki po naročilu lastnikov sadovnjakov strokovno opravili škropljenje.

V nekaterih državah lahko pesticide kupi in uporablja le tisti, ki je za to ustrezno strokovno usposobljen, to pa dokaže s potrdilom o opravljenem izpitu. Pri nas zakonodaja še ni tako ostra, pa bi morala biti. Pomembno je tudi, da bi škropiva pakirali v majhnih količinah, npr. za deset litrov vode, in ne na kilograme.

Dr. vet. med. Vida Lešnik je opozorila, da se na območju Maribora vsako leto zgodi

nekaj manjših zastrupitev, pred dvema letoma pa je bilo hkrati zastrupljenih celo več čebelnjakov. Ta primer je še vedno na sodišču. Janez Brvar je menil, da moramo čebelarji o tej problematiki več objavljati v različnih medijih, saj je škoda pri čebelah velikokrat skrita. Zgodi se, da nenadoma ostanejo brez pašnih čebel, to pa je tudi vzrok, da se čebelarji vedno bolj umikajo v gozdove, tako da bo čebel v ravninskem delu vedno manj. S tem bo nezadostno tudi oprasaevanje kmetijskih kultur, pridelki pa bodo zato manjši. Stane Sajevec je menil, da mora znanost bolje preučiti pomen čebel pri oprasaevanju posameznih kultur in izračunati koristi, ki jih ima kmetijstvo od čebel. Nekateri sadjarji že vabijo čebelarje v svoje sadovnjake, vendar so to še zelo redki primeri. V razvitih državah pa je to že običajna praksa. Čebele so zelo pomembne zlasti pri oprasaevanju hrušk. V razpravi je sodelovalo še več razpravljalcev. Sklep okrogle mize pa je bil, da so izmenjave mnenj med čebelarji in sadjarji nujne, zato bodo to sodelovanje v prihodnje še okrepili.

Popoldne se je vodstvo zveze srečalo še z mentorji in nekaterimi člani čebelarških krožkov. Izmenjali so si svoje izkušnje in poslušali mnenja in predloge mentorjev o delu mariborske in državne čebelarске zveze. Sprejeli so tudi nekaj sklepov za delo vnaprej. Na območju Maribora je namreč število čebelarških krožkov pri nas največje, krožki pa dosegajo tudi zavidljive uspehe. Za vse tri uspešno izvedene prireditve lahko mariborskim čebelarjem samo iskreno čestitamo in jim zaželimo čim več podobnih uspešnih akcij.

SREČANJE Z INOVATORJEM MARTINOM

inž. JOŽE BABNIK

Na vabilo čebelarja Martina Adlešiča se nas je 19. maja v Ručetni vasi v Beli krajini zbralo približno dvajset čebelarjev.

Da boste nekoliko bolje spoznali Martina, naj povem, da je njegova čebelarstva zgodovina trdno povezana z revolucionarnim obdobjem našega čebelarstva. Tedaj so začeli pri nas pod pokroviteljstvom »državnega čebelarstva« uvajati nakladni panj.

Veliko kritičnega je bilo zapisanega o tem čebelarstvu, a pustimo to oceno zgodovinarjem. Nas zanimajo bolj takratni čebelarji. Ti so se v »obdobju revolucije« naučili marsikaj in so postali po razpadu Agromela dobri čebelarji, saj so številni prejeli tudi odličja Anton Janša I. stopnje. Prav letos sta ga prejela gospod Anton Nered in Franc Žvikert.

Martin je bil izučen čevljar, še kot mladenič pa se je že v rodni vasi Dragatuš navezal na čebele. Ko sem iskal sodelavce za državno čebelarstvo, res ne vem, kako sem zvedel tudi za Martina. Tedaj sem mu podrobno opisal delo velikega čebelarja. Ni dolgo razmišljal. Odločil se je zapustiti Belo krajino in oditi v kočevske gozdove, da bi tam pasel velike črede čebel. Tako je iz majhnega čebelarja postal velik čebelar in že po letu dni smo mu zaupali vodstvo samostojnega čebelarskega obrata v Beli krajini s približno 400 panji.

Njegov odnos do čebel je bil vedno preudaren. Tako je pri panjih iskal tiste rešitve,

ki bi bile najboljše za čebele, šele potem pa tiste, ki bi olajšale čebelarjevo delo.

Dolgoletne izkušnje, pridobljene v velikem čebelarstvu, je prenesel tudi v svoje in jih prilagodil pašnim in pridobitnim razmeram. Ves čas je ostal zvest nakladnemu

Martin Adlešič je za goste pripravil nazoren prikaz svojega načina čebelarjenja. Foto: Jože Babnik

Vsi udeleženci so z zanimanjem prisluhnili njegovi razlagi. Foto: Jože Babnik

V kontejnerju ima Martin Adlešič dve vrsti nakladnih panjev, ki jih lahko izvleče.

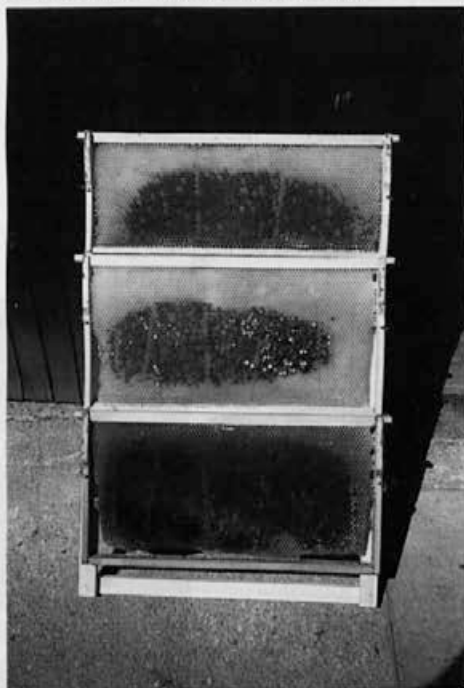
panju. Vse negativne strani tega panja je skušal odstraniti z inovacijami in to mu je tudi dokaj uspelo. Ko je opazoval druge čebelarje pri zlaganju AŽ panjev v prevozne čebelnjake, je začel takoj premišljevat, kako bi lahko z manj truda prevažal tudi nakladne panje.

Najprej je nakladne panje zložil v zabojnik, in to tako, da jih je namestil v dve vrsti. Pri tem ostane vedno na razpolago prostor za tretji nastavek. Oskrbo družin je uredil tako, da panje na smučilih lahko pomakne v notranjost zabojnika, jih pregleda in vrne na stalno mesto. Pri nakladnih panjih je dodal podnico, ki naj bi bila med prevozom dober zračnik, vgradil pa je tudi smukalnik za cvetni prah. Vse je izdelal zelo vestno. Pri svojih inovacijah ni vedno gledal na neposredno gospodarnost izdelave panjev, ampak predvsem na čim boljše počutje čebel med prevozom in na paši, da bi tako dosegal večje donose.

Pri svojih inovacijah pa ni pozabil niti na čebelarje. Po daljšem čebelarskem stažu nastanejo tudi težave v hrbenici. Zaradi te-

Tudi spodnja vrsta panjev je na vodilih

Prikaz prereza dveh plodiščnih in ene polovične mediščne naklade. Foto: Jože Babnik

Po končani razlagi so udeleženci seveda zavzeto izmenjavali svoje izkušnje. Posveta se je udeležil tudi starosta naših čebelarских strokovnjakov dr. Jože Rihar iz Ljubljane.

ga si je prizadeval zmanjšati težo panja. To je dosegel tako, da je les zamenjal s stiroporom, prevlečenim z aluminijasto folijo. Njegov panj je tako lahek in topel. Za lažje delo je uvedel polovične naklade. Vanje je vstavil po en sat manj kot v plodišče in se tako delno izognil uporabi matične rešetke. Ob utesnitvi pašnih okolišev na Slovenijo je bil zaradi krajših in manj izdatnih paš prisiljen uporabiti matično rešetko. Tako pridobi sortni med tudi ob manj izdatnih pašah.

Že pri satniku samem je uvedel novost, saj mu je naredil koničasto spoštnjo letvico. S tem je dosegel, da so čebele dokončno zgradile satje in s tem znižale prehod iz ene naklade v drugo (glej sliko).

Za prevoz čebel si je priredil tovornjak z dvizžno napravo. Z njo naloži zabojnik. Ob vsem tem delu mu je v veliko pomoč tudi življenjska družica.

Še bi lahko naštevali drobne novosti, a

lepše jih je videti pri čebelah. Žal se temu vabilu ni odzvalo večje število čebelarjev, vsem odsotnim pa je lahko žal, da so zamudili konstruktivno in strokovno razpravo. Prav takšna srečanja čebelarjev med sezono pred čebelnjakom so tisto, kar čebelarji želijo in potrebujejo.

Končno se moram v imenu udeležencev še enkrat zahvaliti Martinu in njegovim domačim za prijeten belokranjski sprejem, ki ga ni mogoče pozabiti. Zelo veseli in zadovoljni smo bili, da se nam je pridružil tudi prof. dr. Jože Rihar, saj je s svojo veliko strokovnostjo in dolgoletno prakso pripomogel h koristnim razmišljanjem, ki sicer ne bodo nikoli končana.

Martinu so čebele pravo razvedrilo in vir zdravja, saj mu izpolnjujejo veliko časa v tretjem življenjskem obdobju. Na koncu smo mu vsi navzoči zaželeli še veliko čebelarskega in osebnega zadovoljstva.

Za slovo pa še slika ob Martinovem kontejnerju. Foto: Jože Babnik

ČEBELARSKA OPRAVILA V SEPTEMBRU

JANEZ BRVAR

Za nami je ena slabših čebelarskih letin. Dolga zima in s tem pozen spomladanski razvoj družin je čebelam spomladi omogočil le to, da so v zelo hitro prebujajoči se naravi opravile le svoje poslanstvo. Oprašile so sadno in drugo cvetje, zase in za svojega gospodarja pa so napravile le malo koristnega. Kot vedno je imelo večjo posredno korist le kmetijstvo oz. narava in s tem vsa skupnost. Prav zahvaljujoč čebelarjevi skrbi za čebele, te pri nas sploh še obstajajo. Na srečo je naša prelepa dežela poseljena zličnimi stalnimi in prevoznimi čebelnjaki, čeprav ti niso več tako pogosti kot nekoč. Prav čebelam in čebelarjem gre zahvala, da smo kljub stalnim negativnim vplivom sodobnega kmetijstva, industrializacije in urbanizacije še ohranili tako bogato rastlinstvo. Glede na to, da smo Slovenci čebelarski narod in da je pri nas še vedno razmeroma precej čebelnjakov, pa se osnovnega poslanstva čebel v naravi zaveda le redkokdo. Poslanstvo čebel bi morali boljše poznati ter ga čebelam in čebelarjem priznati predvsem kmetijci, pa tudi varstveniki naravne in kulturne dediščine.

Čebelarji pa kot vedno z upanjem zremo v prihodnost, češ, saj bo prihodnje leto boljše. Tako spet začenjamo novo čebelarsko leto. Zakaj pravim novo čebelarsko leto?

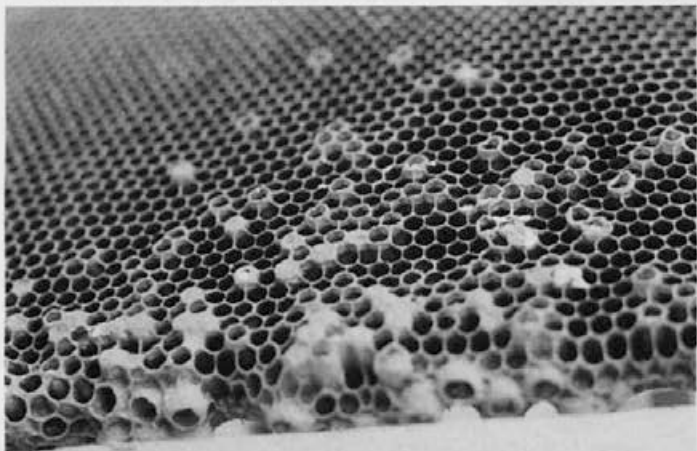
Zato, ker so vsa naša septembrska opravila pri čebelah že usmerjena v začetek nove pašne sezone prihodnje leto.

Nakladne panje tudi zapažimo saj je zima za čebele velika preizkušnja. Foto: J. Mihelič

Če smo doslej ob prizadevanjih za čim večjo pridelavo čebeljih pridelkov dovolj pozornosti namenili tudi menjavi kakovostnih matic in zdravju čebeljih družin ter upoštevali dosedanja navodila o poznopolletni oziroma zgodnjejesenski obnovi čebeljih družin, potem lahko prihodnje leto ob boljših naravnih razmerah upravičeno pričakujemo boljše rezultate in s tem tudi boljši ekonomski uspeh. Seveda pa je to v veliki meri odvisno od znanja, dela in sredstev, vloženih prav v tem mesecu.

Potruditi se moramo, da čebelam kolikor mogoče olajšamo oblikovanje zimske gručice. Če nam to še ni uspelo, bomo ta mesec natančno pregledali plodišča in ugotovili, kje je zalega, kakšna je in kolikšne so zaloge hrane. Plodišče uredimo tako, da v sredino vstavimo najmlajšo zalego, potem pa na vsaki strani postopno zmanjšamo obseg

Če imamo v čebelnjaku trotovca bomo našli grbasto zalego.

Foto: J. Mihelič

zalege in povečujemo količino hrane. Tako oblikujemo nekakšno kroglo zalege, kakršna je značilna za spomladanski razvoj. Sicer pa je obseg zalege septembra primerljiv z obsegom zalege aprila. Gotovo ni treba še posebej poudarjati, da v zimsko gručo ne sodi polomljeno, prestaro, premlado nezalezano, trotovisko in nedodelano satje.

Hkrati ocenimo tudi zalogo hrane, ki so jo po avgustovskem dražilnem krmljenju ustvarile čebele, in določimo količino, ki jo je treba dodati še z dopolnilnim krmljenjem.

Po starosti zalege in drugih znamenjih, kot so: starost matice (mlada matica zalega dlje), vremenske razmere, morebitna vzpodbudna paša, vremenske razmere in podobno, ugotovimo, kdaj se bo približno začela izlegati zalega. Na podlagi tega bomo določili datum začetka dopolnilnega krmljenja, to pa je tudi naše poglavito opravilo v tem mesecu.

Določitev pravega datuma za dopolnitev zimske zaloge hrane je zelo pomembna, saj se nam pri prezgodnjem krmljenju družin z mlajšimi rodovitnimi maticami kaj rado zgodi, da bodo čebele to hrano porabile za krmljenje zalege. Tako bi sicer zazimili dobre in številčno močne družine, vendar s premajhno zalogo hrane. Če začnemo krmiti prepozno, lahko čebelam zmanjka časa, da bi si hrano ustrezno in pravočasno predelale ter jo razmestile okrog gruče. Tako bi družine zazimili s prostorsko in kakovostno neustrezno zimsko zalogo, to pa je za dobro prezimitev lahko usodno. Skratka, začetek dopolnilnega krmljenja moramo uskladiti z zmanjšanjem zaleganja, hkrati pa tudi z vremenskimi in časovnimi razmerami – ob hladnejšem vremenu nekoliko prej, v toplejšem pa pozneje. Mlajši neizkušeni čebelarji naj se pri tem ravnajo po zgledih in nasvetih svojih starejših izkušenih čebelarjev.

Zaloga zimske hrane naj ne bo premajhna. Sam sem zagovornik nekoliko večje količine. Sicer pa so mnenja o tem različna, kot so različne tudi razmere, načini prezimovanja in vrste panjev. Vsekakor pa mora biti zimska zaloga tolikšna, da jo bodo čebele imele dovolj še spomladi, ko se bo začel buren razvoj kranjice, v naravi pa paše še ne bo dovolj.

V AŽ panjih, v katerih čebele prezimujejo v plodišču, bi morale v vsakem primeru zadostovati 12 – 15 kg hrane, rezervne družine na petih ali sedmih satih pa naj bi jo imele od 6 – 8 kg. Seveda pa je to za nakladne panje premalo. Spet je odvisno od tega, kako čebele prezimujemo – ali v eni ali dveh nakladah. Ker je panj bolj izpostavljen mrazu, potrebuje čebelja družina v tem primeru za vzdrževanje toplote nekoliko več energije, zato je tudi poraba hrane nekoliko večja. Če pa je v panju preveč hrane, je panj pozimi preveč hladen. Povprečna zaloga v LR panjih naj bi bila v normalnih razmerah od 18 – 20 kg.

Ko smo pripravili vse potrebno, pregledali družine in določili manjkajočo količino hrane, moramo pred krmljenjem še:

- zapreti mediščna žrela,
- na panjih zamašiti vse morebiti nastale razpoke,
- zmanjšati morebiti prevelika žrela.

V brezpašnem septembru, ko je nagon po oskrbi za zimsko zalogo hrane še povečan, čebele pretaknejo vsak kot in špranjo, v kateri zaznajo vonj po medu ali sladkorju. Zato obstaja nevarnost, da s svojim malomarnim ravnanjem povzročimo ropanje. Največkrat je za ropanje kriv čebelar sam, saj pri pregledu družin ne postopa po pravilih: hrani jih čez dan, za sabo ne počisti sladkih sledi ali pa ima v svojem čebelnjaku v tem obdobju še »slabiče« oz. brezmatične družine. Pri jesenskih opravilih, sploh pa pri krmljenju, bodimo pozorni na vsako najmanjšo možnost za rop. Zapomnimo si, da medsebojno ropanje čebeljih družin z lahkoto preprečimo, le s težavo pa ga ustavimo.

Če bomo čebele zazimili v plodišču, bomo za krmljenje uporabljali sladkorno raztopino v razmerju 1 : 1. Če pa bomo družine prezimili v plodišču in medišču ali v dveh nakladah pri LR panjih, naj bo raztopina nekoliko gostejša, saj jo bodo čebele tako vnašale že v neposredno bližino gnezda in v gnezdo samo. Krmili bomo vsekakor le v poznih večernih urah, in to toliko, da bodo čebele do jutra lahko vse pospravile. Tako bomo zmanjšali nevarnost ropanja, dan pa bodo čebele porabile za predelavo hrane, odvajanje odvečne vlage in v naravi bodo poiskale še zadnji cvetni

prah. Pri krmljenju naj bodo panji tako ode-
ti, da bo izhlapevanje vlage mogoče, ven-
dar hkrati iz panja ne bo uhajalo preveč
vonja po medu.

Z zadnjim pokladanjem hrane v panje pa
smo v njih do paženja pred zimo opravili tu-

di zadnje delo. Družinam dajmo čas in mir,
da bodo hrano dobro predelale, si s propo-
lisom zadelale vire prepaha in se strnile v
zimsko gručo. Manj ko bodo družine ta čas
odete, bolj skrbno in prej si bodo uredile
svoje zimsko gnezdo.

VETERINARSKI NASVETI ZA SEPTEMBER

Avgusta preneha večina čebeljih paš,
poleg tega pa je ta mesec ponavadi najbolj
vroč. Zaradi tega obstaja velika nevarnost
ropanja. Rop ni nevaren le zaradi posledičnega
uničenja čebelje družine ali celo
čebelarstva, ampak veliko bolj zaradi pre-
nosa čebeljih bolezní. Zato moramo storiti
vse, da ropanje preprečimo. Vsi potrebni
ukrepi za to so opisani v številnih člankih,
zato jih temeljito preberimo.

Najnevarnejša čebelja bolezen je prav
gotovo huda gniloba čebelje zalege in prav
z ropom se lahko prenese v številna čebel-
larstva v okolici žarišča. Že ena sama bol-
na in oslabela čebelja družina je lahko vir
okužbe za vsa sosednja čebelarstva. Vete-
rinarji se stalno srečujemo s primeri, pri ka-
terih se je huda gniloba razširila na ta na-
čin. Kako hitro in koliko bo čebelja družina
okuzena s hudo gnilobo čebelje zalege, je
odvisno od količine spor, ki jih čebele pri-
nesejo v panj. Zato večkrat naletimo na ze-
lo različno klinično sliko. V posameznih
panjih so spremembe na vseh satih, in to
so ponavadi najživalnejši panji. V nekaterih
so propadle le posamezne ličinke, večji del
čebeljih družin pa je brez sprememb, zna-
čilnih za hudo gnilobo čebelje zalege.

Odločitev o tem, kako sanirati takšno čel-
belarstvo, je ponavadi precej težavna. Za-
kaj?

Kot sem že omenil, so spremembe po-
nekod manjše ali pa jih v večini panjev
sploh ni. Nikdar pa ne vemo, kdaj bo nastal
klinični izbruh bolezni, če so v panju spore
hude gnilobe čebelje zalege. Morebitno po-
prejšnje zdravljenje z antibiotiki tudi pov-
sem prikrije pravo stanje v čebelarstvu. Po
pravilniku imamo več možnosti za sanacijo:

- odstranitev posameznih satov s spre-
menjeno zalego,
- pretresanje čebeljih družin in uničenje
zalege,

– uničenje cele čebelje družine.

Čebelar bi ponavadi rad saniral bolezen
s čim manj dela in škode, vendar je to na-
vadno bumerang, saj se bolezen kmalu
spet pojavi. Zato je bolje, da se odločimo
za nekoliko radikalnejšo pot, saj bo ozdra-
vitev trajnejša.

Po odstranitvi posameznih satov ostane
v panjih veliko spor, kajti panjev ne more-
mo razkužiti tako, kot je potrebno. Pri nor-
malno razvitih in močnih družinah uniče-
vanje in sežiganje tudi ne pride v poštev,
saj povzročimo preveliko škodo. Zato se
ponavadi odločimo za pretresanje družin. S
tem uničimo ves kužni material in temeljito
razkužimo čebelarstvo, pri življenju pa
ohranimo vse čebelje družine.

Pred pretresanjem moramo ustrezno pri-
praviti določeno število praznih panjev.
Najprej jih temeljito mehanično očistimo
vseh voščenih prizidkov in nanosov propo-
lisa. Panjev ne obzigamo, ker je to precej
zamudno opravilo, učinek pa ni najboljši.
Po čiščenju panje takoj razkužimo z NaOH
(natrijev lug ali lužni kamen). Najlaže je, če
naredimo kovinsko posodo, ki je toliko veli-
ka, da vanjo potopimo panj ali vsaj polovico
panja, ki ga čez nekaj minut obrnemo. Pri-
pravimo 2- do 3-odstotno raztopino lužine,
njen učinek pa še povečamo s segrevan-
jem. Najbolj praktičen v ta namen je 200-
litrski sod. Po dolgem ga odžagamo, na
drugi strani pa privarimo nogice, tako da je
sod dvignjen približno 30 cm in da lahko
pod njim zakurimo. Panje v lužini namaka-
mo nekaj minut, nato pa jih brez splakova-
nja posušimo. Naslednji dan so že priprav-
ljeni za vselitev čebel.

Najlaže pretresamo v dvoje, tako da
eden opravlja čista dela, drugi pa nečista.
Panje v navpični vrsti odstranimo hkrati in
prostor polijemo z razkužilom. Nato na isto
mesto postavimo enako število razkuženih

panjev. V plodišča namestimo nove satnice in panje drugega za drugim pretresemo. Če le moremo, pri tem poiščemo matico in jo previdno damo v nov panj. Tako bo družina gotovo ostala v panju. Če se matica izgubi (ostane na steni panja ali pa nam pade na tla), bodo čebele v nekaj urah zapustile panj in se porazgubile po drugih panjih.

Čebel ne otresamo neposredno na sipalnik, ampak nanj damo za vsak panj nov papir, ki ga nato zažgemo. Ko smo otresli vse sate, z udarcem ob podlogo odstranimo še čebele na stenah panja. Satje iz pretrese ne družine uničimo s sežiganjem, panje pa razkužimo in jih tako pripravimo za druga pretresanja. To ponavljamo, dokler nismo pretresli vseh družin.

Čebele se ob pretresanju močno razburijo, po nekaj urah pa se umirijo. Zvečer jih začnemo krmiti s sladkorno raztopino, saj ta pri čebelah spodbudi gradilni nagon. Dokler satje ni zgrajeno in družine ne ustvarijo ustrezne zaloge hrane, jih hranimo vsak dan.

Pred začetkom dela, med pretresanjem in po njem moramo razkuževati tudi čebelnjak in čebelarški pribor.

KDAJ PRETRESATI?

Večina čebelarjev meni, da je najbolje pretresati v spomladanskem obdobju, ker takrat čebele najbolj gradijo satje. To je si-

cer res, vendar s tem čebelje družine oslabimo prav v obdobju največjega razvoja. Krmiti jih moramo za razvoj, pri tem pa porabimo zelo veliko sladkorja. Odreči se bomo morali prvemu točenju, pa tudi druga bodo precej slabša.

Septembra 1993 smo naleteli na hudo gnilobo čebelje zalege. Skupaj s čebelarjem smo se odločili za pretresanje čebeljih družin. Po pretresanju so družine hitro izdelale satje. Prezimile so dobro in spomladi so bile celo krepkejše kot druge. To nas je opogumilo in od tedaj smo vsako jesen pretresli večje število čebeljih družin.

Za pretresanje se lahko odločimo pred začetkom zaleganja zimskih čebel, to je konec julija. Vendar je v tem obdobju zaradi hude vročine in brezpašnega obdobja nevarnost ropanja velika. Še bolj ugoden čas pa je po 10. septembru, ko so zimске čebele že izležene. Čebelje družine po pretresanju nakrmimo za zimo, tako da jim damo 2–3 kg sladkorja več kot navadno za graditev satja. Družine so na deviškem satju zelo lepo prezimile. Tako tudi v letošnji ostri zimi nisem imel nobenih izgub.

Omenjeni način sanacije je primeren za čebelarstva, v katerih je klinične spremembe opaziti le v posameznih celicah ali pa so spore *Bacillus larvae* v medu, zato je nevarnost izbruha bolezni ali prenosa v sosednja čebelarstva velika.

**Specialist za čebelarstvo,
dr. vet. med. Janez Jelenc**

Bolezni čebel

ZDRAVSTVENO STANJE ČEBELJIH DRUŽIN V VZREJALIŠČIH IN PLEMENIŠČIH MATIC V LETU 1996

MAGDALENA VIDMAR*

Uvod:

Vzreja matic naše sivke (*Apis mellifera carnica*) je zelo zahtevno in pomembno delo slovenskega čebelarstva. Čebelarjenje je lahko uspešno le, če namenimo veliko skrb vzreji zelo kvalitetnih in zdravih matic,

kajti te so neposredne nosilke razvoja čebelje družine. Od moči in dobrih lastnosti čebelje družine je odvisna tudi izraba paše, ta pa je pglavitni pogoj za dobro bero čebeljih pridelkov.

Vsa vzrejališča in plemenišča matic, na-

menjena vzreji matic za prodajo, morajo biti registrirana pri veterinarski službi. Taka vzrejališča in plemenišča matic so vključena v program vsakoletnega zdravstvenega nadzora, ki ga predpisuje zakon. Registracija za vzrejo matic dobijo le tista vzrejališča in plemenišča, za katera so ugotovili, da v njih ni bolezni, ki jih moramo zatirati po zakonu.

Naše delo in rezultati:

Nadzor zdravstvenega stanja čebeljih družin v registriranih vzrejališčih in plemeniščih matic vsako leto opravlja »Inštitut za zdravstveno varstvo in vzrejo divjih živali, rib in čebel« pri Veterinarski fakulteti v Ljubljani. Omenjeni inštitut laboratorijsko in klinično vsako leto pregleda vsa vzrejališča in plemenišča matic kranjske čebele (*Apis mellifera carnica*), ali niso morda v njih izbruhnile bolezni, ki jih moramo zatirati po zakonu.

V zimskem obdobju na inštitutu pregledajo vzorce zimskih mrtvic na prisotnost povzročiteljev pršičavosti (*Acarapis woodi*) in nose mavosti (*Nosema apis* Z.).

Spomladi in poleti, ko je v panjih čebelja zalega, pa klinično pregledajo vse čebelje družine v vzrejališčih in plemeniščih matic, ali niso morda okužene s hudo gnilobo čebelje zalege (*Pestis apium*), od lani (1995) pa tudi, ali niso morda okužene s pohlevno gnilobo čebelje zalege.

Pregledi vseh omenjenih bolezni so navedeni v pravilniku IOE (Office international des epizooties), ki ureja in določa metode zdravstvenega nadzora živali, namenjenih za mednarodni promet, in sicer po t.i. zahtevku »International Animal Health Code«.

To zimo (1995/96) smo laboratorijsko pregledali vzorce zimskih mrtvic iz 14 vzrejališč matic in dveh plamenilnih postaj. Preučevali smo navzočnost povzročiteljev pršičavosti (*Acarapis woodi*) in nose mavosti (*Nosema apis* Z.).

Pri nobenem od pregledanih vzrejališč in plemenišč matic nismo ugotovili pršičavosti (*Acarasis*).

Acarapis woodi			
Stojišče	Št. pregl. vz.	Št. poz. vz.	%
Vzrejališče	14	0	0
Plemenišče	2	0	0

Tabela 1

Tabela 1 prikazuje rezultate laboratorijske diagnostike vzorcev zimskih mrtvic, pregledanih na pršičavost-acariasis (Vidmar, 1996).

Povzročitelja nose mavosti smo laboratorijsko potrdili v osmih vzrejališčih matic.

Pri kontrolnem pregledu je bilo 7 vzrejališč matic pozitivnih na spore *N. apis* (vzorca iz enega vzrejališča nismo dobili), po zdravljenju nose mavosti pa smo laboratorijsko diagnosticirali navzočnost spor *Nosema apis* Z. še v treh vzrejališčih matic.

Po vnovičnem zdravljenju treh vzrejališč matic smo pri kontrolnem pregledu ugotovili spore *N. apis* še v enem vzrejališču.

Nosema apis Z.			
I. pregled			
Stojišče	Št. pregl. vz.	Št. poz. vz.	%
Vzrejališče	14	8	57,1
Plemenišče	2	0	0
II. pregled			
Stojišče	Št. pregl. vz.	Št. poz. vz.	%
Vzrejališče	7	3	42,7
III. pregled			
Stojišče	Št. pregl. vz.	Št. poz. vz.	%
Vzrejališče	3	1	33,3

Tabela 2

Tabela 2 prikazuje rezultate laboratorijske diagnostike vzorcev zimskih mrtvic, pregledanih na povzročitelja nose mavosti (Vidmar 1966).

Na podlagi laboratorijskih pregledov zimskih mrtvic je bilo letos primernih za klinični pregled hude in pohlevne gnilobe čebelje zalege 12 vzrejališč ter dve plemenišči matic.

Pri kliničnem pregledu že omenjenih plemenišč in vzrejališč matic na dan pregleda nismo opazili kliničnih znamenj, značilnih za hudo gnilobo čebelje zalege, prav tako pa tudi ne znamenj pohlevne gnilobe čebelje zalege.

Huda gniloba čebelje zalege			
Stojišče	Št. pregl. stojšč	Št. poz. stojšč	%
Vzrejališče	12	0	0
Plemenišče	2	0	0

Tabela 3

Tabela 3 prikazuje rezultate klinične diagnostike na hudo gnilobo čebelje zalege v

vzrejališčih in plemeniških matic (Vidmar, 1996).

Pohlevna gniloba čebelje zalege

Stojlišče	Št. pregl. stojšč	Št. poz. stojšč	%
Vzrejališče	12	0	0
Plemenišče	2	0	0

Tabela 4

Tabela 4 prikazuje rezultate klinične diagnostike pohlevne gnilobe čebelje zalege v vzrejališčih in plemeniških (Vidmar, 1996).

Letos je bilo laboratorijsko pregledanih 14 vzrejališč in 2 plemeniški matic. Nekatera vzrejališča imajo več stojšč (lokacij), zato je večje tudi število vzorcev, namenjenih za laboratorijsko preiskavo, ter število sto-

jišč za klinično diagnostiko.

Na podlagi rezultatov laboratorijskih preiskav sta bili izločeni dve vzrejališči matic, ker sta okuženi s spori Noseme apis Z. Na podlagi kliničnega pregleda pa smo ugotovili, da v nobenem pregledanem vzrejališču in plemenišku matic ni hude niti pohlevne gnilobe čebelje zalege.

Letos je osnovni zdravstveni pogoj za registrirano vzrejo matic kranjske sivke (*Apis mellifera carnica*) izpolnjevalo 12 vzrejališč in dve plemeniški.

* Magdalena Vidmar, dr. vet. med.

Inštitut za zdravstveno varstvo divjih živali, rib in čebel, Veterinarska fakulteta, Gerbičeva 60, Ljubljana

GEN ČIŠČENJA ZALEGE PRI ČEBELAH

Gen čiščenja je vedenjski vzorec pri nekaterih čebelah. Kaže, da je deden, vendar doslej še ni znano, koliko.

Eden od problemov poapnele zalege je, da spore ostanejo v panju žive še dolgo časa. Če je okužba obsežna in spore ostanejo v zalegi, je zelo verjetno, da bo družina odmrla, v najboljšem primeru pa bo še zelo dolgo časa neproduktivna. Toda, če ima družina »VOLJO« in je SPOSOBNA očistiti zalego, je možnost vnovične okužbe veliko manjša in družina je produktivnejša. To si čer ne pomeni, da družina ne more znova zboleti, ampak samo, da bo manj prizadeta in si bo hitreje opomogla.

»VOLJO« in SPOSOBNOST pa imajo čebele le, če imajo v svojem genetskem ustroju gen čiščenja.

Ali imajo vaše čebele gen čiščenja, lahko ugotovite samo s testom.

V ta namen izrežite kos zaleženega satja, velikega približno 5 krat 5 cm in ga dajte čez noč v zmrzovalnik, prihodnji dan pa ta del vrnite nazaj v gnezdo. To morate storiti v več panjih. Če kot dober čebelar natančno veste, od kod izvirajo vaše čebele, potem lahko v čebelnjaku na slepo izberete nekaj družin. Če pa podatkov nimate, po-

vem verjetno sploh ni vredno narediti tega testa. Razlog je preprost. Brez natančnega vedenja o izvoru družin lahko testirate samo en panj, rezultatov pa ne morete posplošiti za ves čebeljnjak.

Med testiranjem oštevilčite vsak kos zalege in panj, da jo boste lahko po zamrznitvi vrnil tja, od koder ste jo vzeli. Zmrznjeno zalego vrnite nazaj v panj, počakajte 24 ur (največ 48 ur), potem pa jo znova pregledajte.

Predvsem bodite pozorni:

- ali je mrtva zalega odstranjena ali ne;
- morebitne znake zaleganja, če je matica v bližini. Tiste družine, ki so sat očistile v 24 urah, imajo gen čiščenja. Drugače povedano, hitro bodo odstranile mrtvice in očistile celice za novo zaleganje. **Hitreje ko to naredijo, boljše so. Družina, ki za to potrebuje več kot 48 ur, ni vredna, da jo obdržimo.**

Test za ta gen lahko opravimo tudi pri drugih boleznih, ne le pri poapneli zalegi. Opozoriti pa velja, da vrednost dobljenih rezultatov pri testiranju s hudo gnilobo ni zanesljiva.

Prevod: F. Jamnik, vir: The Australasian Beekeeper, april 1994.

POAPNELA ZALEGA V AVSTRIJI

DARYUSCH KHASCHABI (prevod)

Poapnela zalega (*Ascosphaeromykose*) je mikoza čebeljih ličink. Obstaja več kot 15 vrst plesni (*Ascosphaerales*), opisujejo pa jih v zvezi s 50 različnimi čebeljimi vrstami. Njihova patogenost, gostiteljska specifičnost, geografska porazdeljenost in razširjenost so zelo različne. Nekateri izmed njih, npr. *Ascosphaera major* in *Ascosphaera aggregata*, povzročata poapnenje zalege pri čebelah listarkah. *Ascosphaera apis* MASSEN je povzročiteljica poapnele zalege pri domači čebeli *Apis mellifera*. Poapnela zalega je razširjena po vsem svetu, v zadnjih desetletjih pa je postala precej nadležna. V Evropi so jo prvič odkrili leta 1913 v Nemčiji, v ZDA leta 1968, v Kanadi 1971 in v Novi Zelandiji leta 1957.

Poapnela zalega je nalezljiva bolezen čebelje zalege in po avstrijskem zakonu o kužnih boleznih je prijava boleznih obvezna. V zadnjih letih se je bolezen v različnih delih Avstrije precej razširila, zato je tudi količina čebeljih pridelkov precej manjša. Natančna gospodarska bilanca o izgubah ni možna, ker se okuženost iz leta v leto spreminja, o izbruhih boleznih pa le redko poročajo. Poleg tega pa je treba upoštevati tudi velika regionalna in časovna nihanja.

Življenjski cikel povzročitelja

A. *apis* je heterotalična gliva, torej tvori moške in ženske micelije. Podgobje (micelij) je sestavljeno iz razvejanih niti (hif). Če se dva micelija različnega spola približata, nastanejo ob stiku trosnjaki. V notranjosti trosnjakov so trosne kepe (*Asci*), ki po odprtju razpadejo na številne posamične troske (*Ascospore*). Vsaka trosna kepa vsebuje 50 odstotkov moških in 50 odstotkov ženskih trosov. Iz enega troska vzklije vedno le micelij enega spola. Če gliva prodre v notranjost čebelje ličinke, le-ta odmre. Praviloma je notranjost ličinke v celoti napolnjena s hifami. Mrtve ličinke, ki so povečini v obdobju rasti, so zaradi življenjskega ciklusa glive bele, sive ali črne barve, končno pa se spremenijo v kot kamen trde mumije. Trosnjaki glive so povečini na zadnjem in srednjem delu mumije. Če ličinka zraste le

iz micelija enega spola, se trosnjaki ne morejo razviti in ličinka je bela. Če pa pridejo v stik miceliji obeh spolov, nastanejo trosnjaki, ličinke pa so črne. V satju so lahko oba spola glive in trosnjaki; v njem sta lahko oba spola glive na različnih ličinkah brez trosnjakov ali oba spola glive na istih ličinkah brez trosnjakov; v satju je lahko samo ženski micelij ali pa samo moški micelij brez trosnjakov. Pri 260 belih mumijah z različnih geografskih območij ZDA, Kanade in Gvatemale so s križanjem preučevali način njihovega parjenja. V posameznih mumijah je bilo 44 odstotkov ženskih, 27 odstotkov moških in 29 odstotkov obeh načinov parjenja. Vsi izolirani rodovi iz teh belih mumij so bili med seboj usklajeni, prav tako pa so bili usklajeni z rodom iz Velike Britanije.

Soji, parjeni samo z enim spolom na ličinki ali po vzgoji na umetnih medijih, ne tvorijo trosnjakov. Kako nastanejo mumije, ki vsebujejo en tip parjenja (bele mumije), razlagajo na več načinov:

1. V črevesje ličinke prispe samo en tros ali pa ličinko napadejo hife iz enega troska.
2. Ličinka sprejme veliko trosov, ki vzklijejo, prevlada določen način parjenja in izpodrine druge.
3. En način parjenja ima zaradi posebnih zunanjih razmer v primerjavi z drugim prednost.
4. Več dejavnikov v črevesju daje prednost enemu načinu parjenja.
5. Vir infekcije je micelij enega načina parjenja.

Kaljenje in preživetje trosov

Trosi so enocelični, ovalni in delujejo kot trajni organi za preživetje v neugodnih vegetacijskih obdobjih. Imajo debelo, trdno membrano, ki jih varuje pred fizikalnimi in kemičnimi vplivi. Lepljiv ovoj omogoča, da se trosi prilepijo na čebele, satje in predmete. Zaradi njihove velike odpornosti so trosi kužni zelo dolgo časa. A. *apis* preživi pri temperaturi nad 27 stopinj C najmanj eno leto. Zimo lahko preživi v srednjem

črevesju čebel, v panju, v cvetnem prahu, medu in vosku, prav tako tudi v zemlji, naslednjo pomlad pa spet ogroža zalego. Trose lahko širimo z uporabo okuženega orodja in satja, menjavo hrane, zaprašitvijo čebel, skupnimi napajalniki, prodajo okuženega cvetnega prahu, lahko pa jo širijo tudi druge žuželke (ose, divje čebele), ropanje, veter, dež in končno tudi ljudje. Iz trosov zrastejo podolgovate celice, tako imenovane klične cevke, pri njihovem razmnoževanju pa nastanejo razvejane glivične niti z novimi micelijmi. Trose lahko sprejmejo s hrano ali pa pristanejo na površini telesa ličinke in tam kalijo. Klične cevke predrejo kožo ličinke in v njej tvorijo svoj trosnjak. Na splošno se bolezen pojavlja od marca do oktobra, vrhunec pa doseže julija. Pri kaljenju, rasti in nastanku trosov v gostitelju sta izjemno pomembni temperatura in relativna vlaga zraka. Pri temperaturi 25 stopinj C in visoki relativni zračni vlagi trsi že začnejo kaliti. Optimalna temperatura za nastanek trosnjakov je 30 stopinj C. Takšne razmere pa nastanejo med razvojem čebelje zalege. Za kaljenje trosov je pomembna tudi povečana koncentracija ogljikovega dioksida v okolju. Pri dihanju ličink nastaja ogljikov dioksid, zato je okolje za aktiviranje trosov idealno.

Diagnoza

Čebele skušajo seveda iz celic odstraniti obolele in mrtve ličinke, zato sivočrne mumije pogosto najdemo na žrelu, na letalni in talni deski, na satju pa je veliko vrzeli. Odmrle mumije so pogosto v zadelanih celicah, tako da pri tresenju satja povzročajo rožljanje.

Bolezen ugotavljajo v laboratoriju z mikroskopsko preiskavo trosnjaka, dobljene ga iz mimij ličink v nativnem preparatu ali po gojenju na ustreznem mediju pri 35 stopinjah C. Iz mumij lahko glivo vzgojimo tudi kot čisto kulturo. Za izolacijo in nastanek trosov je zelo primerna sabouraud dekstroza agar z 0,2 odstotka kvasovega izvlečka. Ker so strukture s trosi na videz zelo različne, jih uporabljajo kot podlago za klasifikacijo gliv. Prava gliva, micelij, navadno nima dovolj opaznih opornih točk, na podlagi katerih bi lahko zanesljivo razlikovali glive.

Dokazovanje povzročitelja poteka na podlagi morfoloških značilnosti trosnjaka. Lahko se zgodi, da je v eni mumiji oz. satju samo en spol glive. Pri tem ne nastane trosnjak in diagnozo je treba postaviti ob pomoči čiste kulture oz. s križanjem dveh znanih različnospolnih testnih micelijev. Kadar micelij, ki ga hočemo testirati, parimo z moškim testnim micelijem, ga ne smemo pariti z ženskim in nasprotno. Če se dva različnospolna micelija v kulturi približujeta, nastane med njima linija trosnjakov, če pa se približujeta istospolna micelija, te linije ni.

Da bi se na določenem še neokuženem območju izognili okužbi s poapnelo zalego, priporočamo pregled pripeljanih čebel in čebeljih pridelkov. Če v navidezno zdravih ličinkah, črevesju odraslih čebel, cvetnem prahu, medu ali matičnem mlečku ugotovimo oba spola glive, lahko okužbo hitro dokažemo, saj se razvijajo značilni trosnjaki. Navadno pa je na voljo le en spol glive in identifikacija je mogoča le z opisanimi poskusi križanja.

Patogeni dejavniki povzročitelja

Z razmnoževanjem povzročitelja nastanejo in se sproščajo encimi, ki lahko uničijo gostiteljev organizem. Encimi sodijo v skupino beljakovin in so življenjsko pomembni za ohranitev presnovnih procesov. A. apis tvori proteaze, lipaze, hitinaze, encime, ki razgrajujejo sladkor itd., to pa so tudi razlogi za poškodbe kože ličink in razgrajevanje njihovega tkiva. Hife A. apis lahko predrejo črevesno steno, se razširijo v maščobno telo in se tam razmnožujejo. Pri razgrajevanju tega maščobnega tkiva sodelujejo razgrajevalni encimi (lipaze). Kutikulo (kožo) čebelje ličinke poleg beljakovin in lipidov sestavlja povečini hitin, oporna snov, značilna za živalski in rastlinski svet. Hitinaza glive povzroča odpiranje hitinske verige. Povezana z mehanskim tlakom in s hifami, ki rastejo v notranjosti ličinke, gliva predre kutikulo in prispe na površino ličinkine kože. Nasprotno z drugimi glivami, ki morijo žuželke, ima A. apis visoke zahteve glede hrane. Obsežna encimska oprema te glive za razgraditev sladkorjev pojasnjuje ozek krog njenih gostiteljev in potrjuje, da

je *A. apis* visoko specializiran in prilagojen povzročitelj bolezni čebelje zalege.

Poapnela zalega in stres

Poapnela zalega je infekcijska bolezen, odvisna od številnih dejavnikov. Dejavniki stresa v čebelji družini in neugodne življenjske razmere vplivajo tako na gostitelja kot povzročitelja in lahko pospešujejo kaljenje in rast trosov *A. apis*. Možno je, da se v družini, v kateri so številne *A. apis*, infekcija ne razvije toliko časa, dokler družina ni izpostavljena stresu. Bolezen pa izbruhne takoj, ko se pojavijo stresni dejavniki.

Na pojav poapnele zalege vplivajo različni stresni dejavniki, kot so visoka zračna vlaga in visoka temperatura, hladno vlažno vreme, podhladitev ličink, onesnaženje zraka, slabo zračenje panja, pomanjkanje hrane, pomanjkanje cvetnega prahu spomladi, neugodno razmerje čebele / zalega, oslabeledost zaradi drugih bolezni, pogosti in nestrokovni posegi, genetski dejavniki ter uporaba kemičnih terapevtskih sredstev proti zajedalskim ali bakterijskim boleznim.

Zdravljenje

Kljub temu da *A. apis* ni občutljiva na

različne antimikotične snovi, se v praksi doslej ni uveljavilo nobeno sredstvo za uspešno zatiranje bolezni. Kemično zdravljenje otežuje tudi dejstvo, da so zelo odporni trosi zavarovani z debelimi celičnimi stenami. Zaradi njihovega položaja v trosnih kepah in trosnih cistah imajo odlične pogoje za preživetje. Zaradi nevarnosti stranskih učinkov, kopičenja ostankov in razvoja odpornosti lahko zdravila uporabljamo le določen čas. V Avstriji za zdravljenje poapnele zalege ni dovoljeno nobeno zdravilo. Zaradi tege je zdravljenje poapnele zalege osredotočeno na veterinarsko-higienske in čebelarске ukrepe.

A. apis lahko antagonistično (zaviralno) deluje na druge mikroorganizme. Ugotovljeno je bilo, da *A. apis* negativno vpliva na razvoj (*Bacillus larvae*) in pohlevne gnilobe (*Melissococcus pluton*) čebelje zalege. Nasprotno pa velja, da mikroorganizmi, ki so del naravne flore panja, zavirajo razvoj gliv. Te antagonistične značilnosti mikroorganizmov v panju bodo v prihodnosti morda lahko podlaga za biološko kontrolo in zdravljenje poapnele zalege.

Izkušnje naših čebelarjev

MOŽNOSTI ZA TRŽENJE IN DOSEGANJE BOLJŠE CENE MEDU

JOŽE ŽERDIN

V Čebelarški družini Kobilje-Dobrovnik, vodi jo predsednik Pavel Nemet, ugotavljajo, da ni izhoda iz čebelarске krize.

Čebelarstvo je v Sloveniji v težavnem položaju, poleg tega pa imata država in ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo zanj premalo posluha.

Tudi gmotni položaj slovenskih družin ne dopušča, da bi bila cena medu in drugih čebeljih pridelkov višja. Razmere za čebelarjenje se iz leta v leto slabšajo, saj cene medu in drugih čebeljih pridelkov komajda ali pa sploh ne pokrivajo proizvodnih stroškov. Tudi manjši čebelarji, ki čebelarijo

ljubiteljsko, bodo morali imeti še več znanja za boljše trženje medu. Naj poudarim, da naša čebelarška družina vsako leto v celoti realizira zastavljen program dela.

V okviru družine delujeta čebelarška krožka, na osnovnih šolah Kobilje in Dobrovnik, v obeh pa je 29 mladih čebelarjev. V Dobrovniku le-ti skrbijo za pet, v Kobilju pa za šest čebeljih družin.

Bera čebeljih pridelkov lani ni bila ugodna. V družini niso imeli večjih problemov pri zdravljenju čebel. Povprečno je lani vsak čebelar pridelal približno 20 kg akacijevga, cvetličnega in gozdnega medu. Če-

belarji bodo tudi sami morali izrabiti večje možnosti za trženje. Torej so pred čebelarji naloge, ki jih bo kljub pomoči širše družbene skupnosti težavno uresničiti, kajti ta veja kmetijstva je več kot zanemarjena.

A vsekakor si kobiljsko-dobrovniški čebelarji ne delajo utvar. V svojem letnem programu za to leto so zapisali, da si bodo prizadevali poiskati dobro čebeljo pašo, pri tem pa bodo izrabili vse naravne danosti na svojem območju. Z gozdarji in kmetovalci bodo skušali najti skupni jezik za obogatitev čebelje paše. Prav tako bodo preučili, ali bi kazalo kaj postoriti za izboljšanje čebelje paše v okviru javnih del.

Tako na primer kmetijski strokovnjaki poudarjajo pomembnost facelije za zeleno

gnojenje in pri tem jim po svojih močeh lahko pomagajo tudi čebelarji. Delo v šolskih krožkih bodo nadaljevali in ga skušali izboljšati predvsem na tekmovalnem področju.

Za dva krožka bodo kupili manjkajočo opremo. Ena od ključnih letošnjih nalog pa bo skrb za zdravstveno stanje čebel. Po potrebi si bodo skupaj priskrbeli zdravila, predvsem proti varozi in poapneli zalegi. Prizadevali si bodo za strokovno izpopolnjevanje svojih članov (predavanja). Čebelarji so letos že sodelovali na 19. republiškem čebelarskem seminarju in čebelarski razstavi v osnovni šoli Polje pri Ljubljani. Prizadevali si bodo priskrbeti tudi cenejši sladkor za čebelarje.

ČEBELARJI PRIDNI KOT ČEBELE

SUZANA FICKO

Za delovne in prizadevne ljudi pogosto pravimo, da so pridni kot čebele, nekaj podobnega pa bi lahko rekli tudi za čebelarje Čebelarske družine Rogašovci, kajti čez dobri dve leti bodo praznovali že 60-letnico delovanja. Vsa ta leta se njeni člani, med njimi je vedno več mladih, zlasti učencev tamkajšnje osnovne šole v Svetem Juriju,

vse bolj zavedajo, da čebele čedalje bolj ogrožajo bolezni, ki so posledica nepravilnih posegov v naravo. Po svojih najboljših močeh si nenehno prizadevajo za ohranitev čebeljega zaroda. Tako so to pomlad zasadili medovito drevje. Nakup sadik je sofinancirala občina Rogašovci. Na področju uporabe škropiv so se povezali s

sadjarji in kmeti, saj prekomerno škropljenje, zlasti sadnega drevja, najbolj ogroža čebele. Kot je povedal predsednik družine Herman Kisilak, danes brez dobre strokovne podkovanosti ni mogoče biti dober čebelar, saj so čebele podvržene različnim boleznim, zlasti varozi, poapneli zalegi in tudi hudi gnilobi čebelje zalege.

V ta namen so pred kratkim osvežili in obogatili svoje znanje na rednem letnem strokovnem srečanju čebelarjev v Serdici. Udeležili so se ga tudi čebelarji iz sosednjih občin. Domači čebelarji so pričakovali večji odziv predstavnikov Čebelarске zveze Pomurja, vendar se ti na vabilo niso odzvali. Udeleženci srečanja so prisluhnili strokovnim napotkom veterinarja, sicer strokovnjaka za čebelarstvo, dr. Jožeta Matavža z oddelka za zdravstveno varstvo čebel iz Murske Sobote. Nanj se rogašovski čebe-

larji tudi sicer pogosto obračajo za nasvete. Srečanje pa je bilo namenjeno tudi medsebojni izmenjavi mnenj in izkušenj ter ogledu čebelnjaka. Ob tej priložnosti je g. Kisilak domače čebelarje seznanil tudi z novico, da je občina Rogašovci v okviru svojega proračuna del sredstev namenila tudi za poravnavo stroškov zdravljenja čebel, in sicer po 1000 SIT na panj za vsakega čebelarja v občini. Ker, žal, tudi v čebelarstvu ne gre več brez uporabe antibiotikov in drugih zdravil, je ta korak občine vsekakor vreden pohvale in bi ga veljalo nadaljevati tudi v prihodnje.

Na srečanju v Serdici so si čebelarji ogledali vzorno urejen čebeljak g. Hermana Kisilaka, predsednika ČD Rogašovci. (Stran 245)

LETOS PRAZNUJEJO SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

97-letnico

Franc Rauh

ČD Kočevje

Je najstarejši član Čebelarске zveze Slovenije; z 10 AŽ panji čebelarji od leta 1924

96-letnico

Janez Balanč

ČD Besnica

Čebelarji od leta 1918, zdaj ima 30 AŽ panjev

95-letnico

Jože Duša

ČD Grosuplje

Jože Marenče

ČD Trebelno-Mokronog

90-letnico

Ivana Abrahamsberg

ČD Ribnica

Ivan Krašovc

ČD Polzela

Jakob Likar

ČD Sovodenj

Karel Poredoš

ČD Puconci

Franc Rome

ČD Ljubljana Center

Rudolf Valič

ČD Ajdovščina

Vsem jubilarantom iskrene čestitke!

Po podatkih, ki so jih posredovali blagajniki ČD po članskih seznamih.

V spomin

ALOJZ MAGER

Marca letos je v 93. letu starosti umrl naš častni član in najstarejši čebelar našega društva Alojz Mager.

Čebelariti je začel leta 1930 z dvema kranjčema, vendar se je kmalu preusmeril na žnidaršiče. Že leta 1933 je začel aktivno delati v takratni Čebelarski podružnici Guštanj. Tedaj je bil izvoljen za preglednika računov, leta 1936 pa za tajnika podružnice. To funkcijo je potem opravljal več let. Ko se je leta 1959 Čebelarska družina Ravne včlanila v Čebelarsko društvo Mežiška dolina, je Alojz postal blagajnik in to delo je opravljal, dokler so mu to dopuščale življenjske moči. Tedaj je moral zapustiti tudi delo pri čebelah.

Za svoje dolgoletno strokovno in nesebično delo v čebelarstvu je Alojz leta 1972 prejel odličje Anton Janša II. stopnje, leta 1984 pa še odličje I. stopnje. V Čebelarskem društvu Ravne smo ga hkrati imenovali za častnega člana našega društva.

Ravenski čebelarji ga bomo ohranili v trajnem spominu.

**Čebelarsko društvo
Ravne na Koroškem**

SVETOZAR IPAVEC

Letos spomladi smo se goriški čebelarji poslovili od svojega tovariša Svetozarja.

Rodil se je leta 1916 na Vipavskem. Po prvi svetovni vojni se je z družino pred fašizmom umaknil v Belo krajino. Pozneje se je zaradi zaposlitve preselil v Slovensko Bistrico.

Tu je začel čebelariti s kar velikim številom panjev. S čebelami se je prek Dolenjske, kjer se je za nekaj let ustavil pri Županovi jami v Grosupljem, leta 1969 vrnil v rodno Primorsko. Takoj se je včlanil v ČD Nova Gorica kot delaven in razgledan odbornik. Svoje znanje je rad prenašal na manj izkušene čebelarje. Za svoj prispevek k napredku čebelarstva je prejel tudi odličja Anton Janša vseh treh stopenj.

Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

**Čebelarsko društvo
Nova Gorica**

MAKS GORENŠEK

Konec marca letos smo se na hotuljskem pokopališču poslovili od častnega člana našega društva Maksa Gorenška, ki je umrl v 84. letu starosti.

Rodil se je leta 1912 na kmetiji na Brdinjah in že v mladosti spoznal čebele. Ko se je po drugi vojni poročil in zgradil hišo, je poleg nove hiše stal tudi čebelnjak. Bil je znan prevažalec, saj je vozil čebele na pašo na pasišča od Pece do Pohorja, na Ptujsko polje in še kam. Več let je aktivno delal v organih društva in prejel odličje Anton Janša III. stopnje. Ko so mu opešale moči in je čebele prepustil sinu, smo ga imenovali za častnega člana društva.

V spominu ga bomo ohranili kot vzornega čebelarja in dobrega tovariša.

**Čebelarsko društvo
Ravne na Koroškem**

FRANC ZVER

V lepem toplim majskem dnevu, ko so čebele že pridno izletavale, smo se čebelarji čebelarke družine Velka-Sladki Vrh na pokopališču v Zg. Velki tiho s praporjem poslovlili od prekmalu umrlega člana naše čebelarke družine Franca ZVERA. Pokojni se je rodil leta 1938 v Šitencah, nazadnje pa je stanoval na Sladkem Vrhu. Dolga leta je kot delavec delal v tovarni Sladkogorska. Zaradi bolezni se je pred štirimi leti invalidsko upokojil. Zahrbtna bolezen ga je kmalu po upokojitvi iztrgala tudi iz naše sredine. Bil je velik ljubitelj narave, zato je bil tudi dolgoletni član ribiške družine. Takoj po upokojitvi si je priskrbel čebele, da bi si z delom lajšal bolečine. Ker ni imel svoje zemlje, si je na drugem zemljišču postavil nov lep čebelnjak z 10 AŽ panji. Mirno in tiho je preživel dneve ob čebelah, vendar mu bolezen ni prizanesla. Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

**Čebelarke družina
Velka-Sladki Vrh**

HENRIK KLANŠEK

V mrzlem februarjem popoldnevu smo se radeški čebelarji poslovlili od našega najstarejšega člana Henrika KLANŠKA, rojenega leta 1908, iz Podkuma.

Starosta radeških čebelarjev in eden ustanovnih članov je čebelaril od leta 1922. Tako starejši kot mlajši čebelarji se ga spominjamo zlasti kot zanimivega sogovornika. Svoja čebelarke doživlja je pogosto opisoval v Slovenskem čebelarju. Njegov prvi članek je bil objavljen leta 1936. Del člankov smo objavili tudi v našem biltenu ob praznovanju 70-letnice društva. V njih odseva njegov odnos do čebelarstva, do ljudi v teh krajih in do njegove preproste in smeje besede.

Preprost človek, kakor je bil, je v življenju previharil številne vihre. Z družino je bil med vojno izseljen v Nemčijo. Tudi v obdobju izseljenstva ni pozabil na dom in čebele, zato si je tudi v tujih krajih omislil čebelnjak. Po vrnitvi v domovino si je s svojo družino v rodnem Podkumu zgradil hišo in se kot posestnik začel ukvarjati tudi s čebelarstvom. Znan je bil daleč naokrog, njegove čebelje pridelke pa so poznali tako v Ljubljani kot v Zagrebu.

Kot napreden čebelar in kot odbornik v društvu je bil zelo dejaven. Svoja znanja in izkušnje je večkrat polemično prenašal na sočebelarje. Za svoje delo je prejel tudi odličje Anton Jansa.

Henrika Klanška se bomo radeški čebelarji gotovo še dolgo spominjali. Na zadnji poti smo se poleg predstavnikov drugih društev in organizacij od njega poslovlili tudi domači čebelarji z društvenim praporom.

**Čebelarke društvo
Radeče**

LUKA KREBS

Povsem na začetku tega leta je umrl naš član Luka Krebs.

Rodil se je leta 1938 na Strojni v kmečki družini. Pri hiši so vedno imeli čebele, zato je tudi Luka začel čebelariti že pri desetih letih, s petimi družinami pa je čebelaril vse do svoje prezgodnje smrti.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

**Čebelarke društvo
Ravne na Koroškem**

JOŽE ŠTOLCAR

V mesecu juniju, ko so bile čebele na vrhuncu razvoja, se je od nas poslovil naš dolgoletni čebelar Jože Štolcar.

Rodil se je leta 1915 v Hrušici na Gorenjskem. Jože je bil po poklicu železničarski nadzornik. Prva leta je služboval na Primorskem, kjer se je začela njegova čebelarke pot. Oče mu je v Podbrdu podaril štiri roje in mu dal tudi prvo čebelarke znanje. Ker je bil železničar, je svoje čebele prevažal z vlakom po različnih krajih Primorske. Kraji okoli Hude Južine so zelo strmi, zato je Jože sam izdelal majhno tovorno vlečnico. Tako je brez težav spravil družine v strme bregove, kjer so bila bogata pasišča na resi.

Leta 1961 se je poslovil od Primorske in se preselil na Trato pri Škofji Loki. Postal je član naše družine in še posebno dobro je bilo njegovo sodelovanje s pokojnim Vinkom Krajnikom.

Leta 1974 je na Ladiji pri Medvodah zgradil nov dom. Ob njem je postavil čebelnjak in tam čebelaril dobrih 20 let.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

**Čebelarke društvo
Škofja Loka**

IVAN KNAUS

Tik preden bi dopolnil 69. leto starosti je v bitki s kruto boleznijo omagal naš dolgoletni član Ivan Knaus. Od njega smo se z društvenim praporom poslovili maja letos na kočevskem pokopališču.

Ivan se je rodil leta 1927 v vasi Ribjek ob Kolpi. Že v rani mladosti se je srečal z očetovimi čebelami in jih že tedaj močno vzljudil. Želja, da bi imel čebele in čebelnjak, se mu je izpolnila šele po drugi svetovni vojni. Med vojno je bil najprej interniran v Padovi v Italiji, pozneje pa je postal aktivist NOV.

Po vojni je končal gozdarsko šolo v Mariboru. Zaposlen je bil kot revirni gozdar na obrobju Kočevskega roga in naselil se je v opuščeni kočevski vasi Laze pri Koprivniku. Tu si je Ivan leta 1954 zgradil čebelnjak za 50 čebeljih družin in ga kmalu napolnil.

Od leta 1974, ko je postal prevoznik čebel, je svoje čebelarstvo še povečal, tako da je pred smrtjo čebelaril s 110 AŽ panji. Ivan je bil dober prijatelj in marljiv čebelar, zato je leta 1985 prejel odličje A. Janša III. stopnje.

Ohranila ga bomo v prijetnem spominu.

ČD Kočevje

IVAN ROTAR

Slovo od naših dragih in vzornih čebelarjev nas prizadane in zaseka v nas globoke in nikdar v celoti zaceljene rane. Ivanova smrt (26. 2. 1996) nas je globoko prizadela, ker ga je nepričakovano iztrgala iz naše sredine. Ženi je vzela moža, šestim otrokom skrbnega očeta, nam čebelarjem pa navdse priljubljene in aktivnega člana društva.

Pokojni se je rodil pred 65 leti. Prvi roj je ogrebel že kot 15 let star fant in ga ohranil vse do zdaj, celo za 70-krat ga je povečal. Bil je vzoren čebelar, zlasti so ga cenili mladi. Neštetokrat jih je spremljal na republiška tekmovanja. Pri graditvi doma čebelarjev je sodeloval od postavitve temeljnega kamna do pridobitve uporabnega dovoljenja. Ker je bil tudi avtoprevoznik, je ves gradbeni material, potreben za graditev doma, zvozil zastoj.

Za neutrudno delo v Čebelarskem društvu je prejel odličji Anton Janša III. in II. stopnje. Zveza Čebelarskih društev Slovenije pa mu je leta 1988 podelila odličji Anton Janša I. stopnje.

Ivan je bil 28 let tudi član upravnega odbora našega društva. Nikoli se ni okorelo oklepal strega, če je spoznal, da je novo boljše.

Na njegovi zadnji poti smo ga pospremili številni čebelarji in mu zaželeli miren počitek v kraju, kjer se je začela in tudi končala njegova življenjska pot. Pri odprtem grobu se je v imenu društva od njega poslovil Vinko Zibelnik z besedami:

Saj umreti ni težko,
ker živel si lepo,
ko pa poslednja ura pride,
tež nobeden ne uide.

**Vinko Zibelnik – predsednik
ČD POLHOV GRADEC**

MARTIN RIBNIKAR

V prvih dneh meseca maja smo se poslovili od dolgoletnega člana ČD Goriče Martina Ribnikarja. Rodil se je leta 1927 na Golniku. Že v otroških letih je pomagal čebelariti očetu, samostojno pa je začel čebelariti leta 1948.

Odlikoval se je predvsem po svoji delavnosti in nesebičnosti. S svojimi izkušnjami je bogatil tudi znanje drugih čebelarjev, zato je bil odlikovan z odličjem Anton Janša III. stopnje.

Ohranili ga bomo v prijaznem spominu.

**Čebelarska družina
Goriče**

PETER ŠTAVDOHAR

V prelepi vasi, vpeti med skalnata pobočja reke Kolpe, je februarja letos žalostno pel vaški zvon, čebelarji pa smo se s čebelarskim praporom na čelu v žalnem sprevodu še zadnjič poslovili od našega člana Petra Štavdoharja.

Rodil se je leta 1914 v Lazi pri Starem trgu ob Kolpi. Kot najstarejši sin je ostal na domači kmetiji, tesal stavbni les ter uspešno čebelaril. Pred svetovno vojno je čebelaril v dunajčanih, pa vojni pa si je kupil AŽ panje. Čebelaril je z osemnajstimi čebeljimi družinami. Bil je zgleden gospodar in prijazen do sosedov in znancev. In takšnega se bomo tudi spominjali.

ČD Kočevje

PRODAM 20 čebeljih družin na AŽ satju, inf. (061) 612-042.

PRODAM točilo za 3 sate, inf. (063) 453-325.

PRODAM prevozni čebelnjak TAM 5000 in večje število čebeljih družin v AŽ 10 S, inf. (064) 633-764.

UGODNO prodam 17 naseljenih AŽ 10 S panjev ali samo čebelje družine, inf. (061) 831-011 int. 245 dopoldne; (064) 421-894 popoldne.

POCENI prodam nakladne panje Farrar in LR ali menjam za suhe deske, inf. (064) 874-063.

POCENI prodam 20 rabljenih AŽ 10 S, Ivan Sluga, Sp. Rudnik, Cesta 1/31, Ljubljana.

PRODAM 15 dobro ohranjenih AŽ 9 S in 2 AŽ 7 S, 2 čebelji družini na satju in ostalo čebelarstvo opremo, inf. (064) 55-451.

KUPIM tehtnico za v panj, inf. (065) 25-581 zvečer.

PRODAM prevozni čebelnjak Sučeb (regalni sistem), inf. (064) 77-711 popoldne.

PRODAM čebelji vosek, Luskovec, Strahinj 49, Naklo.

PRODAM čebelarški kamion in panje, inf. (065) 65-354.

ZARADI BOLEZNI prodam 20 čebeljih družin v 10 S s panji ali brez, inf. (061) 868-143 zvečer.

PO UGODI ceni prodam 10 rabljenih nenaseljenih AŽ 9 in 10 S, inf. Ciril Vidrih, Vrtna ul. 7, Rakek.

PRODAM 40 AŽ družin in vikend prikolico IMV 450, inf. (062) 825-233.

POCENI PRODAM čebelnjak s 50 naseljenimi AŽ panji 10 S. Po dogovoru lahko ostane čebelnjak na desedanjem stojišču, inf. (068) 75-416 zvečer.

PRODAM ali dam v najem TAM 4500 z 60 naseljenimi AŽ panji, inf. (0609) 621-426.

PRODAM 10 novih AŽ 10 S panjev, inf. (061) 50-918.

PRODAM 18 naseljenih AŽ 9 S panjev, inf. (061) 791-104.

ZARADI BOLEZNI zelo poceni prodam dve avto prikolici na katerih so AŽ panji na 10 in 12 S, inf. (065) 62-339-

KUPIM čebelji vosek, inf. (064) 41-663.

Kmetijski nasveti za čebelarje bodo 10. in 24. septembra ter 8. oktobra na prvem programu radia ob 12.30.

Urednik

UGODNO prodam avtobus predelan v prevozni čebelnjak z 70 AŽ naseljenimi panji. Čebele so močne in zdrave.
Telefon: (061) 723-063

ČEBELARSKO DRUŠTVO MENGEŠ BO RAZVILO PRAPOR

Čebelarstvo društvo Mengeš vabi vse čebelarke, čebelarje in prijatelje čebelarstva na razvitje prapora.

Svečano razvitje prapora bo v soboto 21. septembra 1996 ob 10. uri v Mengšu. Razvitje prapora bo v sklopu prireditve Mihaelovega sejma.

ČD Mengeš

MOŽNOST NAROČILA TRIETAŽNIH AŽL PANJEV

Vse zainteresirane za trietažne panje obveščam, da sem dobil mizarja, ki vam bo izdelal panj po mojem načrtu. Prosim, da sporočite vaša naročila na moj naslov ali telefon številka (065) 22-779 zvečer po 18 uri. Dobava po dogovoru. Lojze Ličen, Cankarjeva 6, Nova Gorica.

KJE LAHKO KUPITE STEKLENO EMBALAŽO IN NALEPKE ZA MED

Da bi vam olajšali nakup steklene embalaže, smo se dogovorili s čebelarji z različnih območij, da bodo prodajali kozarce za med:

- za **Pomurje**: Medobčinska zveza čebelarskih družin Murska Sobota, vsak torek od 15. do 17. ure, dogovorite se z g. Antonom Štefkom, tel. (069) 48-265;
- za **osrednjo Slovenijo**: vsak torek med 10. in 18. uro, pokličite g. Davida Ferleta, tel. (061) 14-29-242 in 14-29-766, Dobrunje;
- za **Gorenjsko**: vsak dan, razen nedelje, od 15. ure dalje pokličite g. Braneta Kozinca, tel. (064) 733-203, Lesce.
- za **Podravje**: vsako sredo in petek ves dan, pokličite g. Karla Štukla, tel.: (062) 814-102, Slovenska Bistrica.
- za **Dolenjsko in Posavje**: vsak torek in petek med 7. in 16. uro pokličite g. Jožeta Teropšiča, (068) 73-471 Gorenje Kronovo 7, (Pri Otočcu).

Na zalogi imajo kilografske kozarce z navojem na kovinske pokrove. Embalaže ne pošiljajo po pošti! Kozarci so kos s pokrovom 45 tolarjev brez 35 tolarjev.

Zveza ima na zalogi samolepilne etikete za 1 kg in 1/2 kg kozarce z medom. Naročite jih po telefonu (061) 210-992, pošljemo jih po povzetju.

Čebelarska zadruga

NEKAR

Avsečeva 5

1 122 Ljubljana

(061) 484 842 (Švigelj Anton)

(061) 159 08 94 (Seražin Boris)

Zaloge blaga so omejene.

Ponuja

- Kozarce za med velikosti:

720 ml 28,5 Sit (1430 kos.)

370 ml 23 Sit

- Kovinske pokrove Twist OFF

fi 82 mm 11 Sit

fi 66 mm 9 Sit

- Kartone za kozarce 60 Sit

- Vreče za 200 l sode za med, ki nam omogočajo higiensko spravljanje medu v kovinskih sodih.

ČESTITKA JUBILANTU

Letos 20. junija je praznoval LOJZE LIČEN iz Nove Gorice že svoj 87. rojstni dan. Našemu priznemu mentorju voščimo, čeprav malo pozno, vse najboljše, predvsem pa zdravja, da bi nam še dolgo pripovedoval o svojem delu in izkušnjah iz življenja čebel.

Njegovi učenci in prijatelji

Iz društvenega življenja

ČEBELARSKI ZVEZI SLOVENIJE JE USPELO ZAGOTOVITI REGRESIRAN SLADKOR ZA ČEBELE KAKO JE POTEKALA LETOŠNJA OSKRBA S SLADKORJEM

MILAN RUNTAS

Letos nam je tako kot predlani ob sodelovanju ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in ministrstva za ekonomske odnose in razvoj (MEOR) znova uspelo zagotoviti cenejši sladkor za zimsko krmiljenje čebel. Čeprav smo odgovorni ministri za to zaprosili že novembra lani, žal nismo bili uvrščeni v njihove letne načrte financiranja oziroma pospeševanja kmetijstva. Po dveh odklonilnih odgovorih obeh ministrstev je predsednik Čebelarke zveze g. Peterle 27. junija letos sklical sestanek predstavnikov obeh resornih ministrstev in na njem smo se vendarle dogovorili za oskrbo čebelarjev s krmnim sladkorjem. Obe ministri sta pripravili za vlado svoj predlog in se v njem obvezali, da bosta prevzeli po polovico stroškov za regresiranje krmnega sladkorja za čebele.

Da je našemu predsedniku in obema resornima ministroma uspelo o nujnosti pomoči čebelarjem prepričati tudi vlado, smo prebrali v Uradnem listu RS, št. 36/96, v katerem je bil objavljen njen sklep o dodelitvi 1.500 ton sladkorja čebelarjem, in sicer po 10 kg za vsako čebeljo družino.

Žal pa nam vlade ni uspelo prepričati, da bi čebelarji lahko prevzemali sladkor v vseh skladiščih blagovnih rezerv po Sloveniji in da bi jim zanj ne bi bilo treba plačati 5-odstotnega prometnega davka od kupljenega sladkorja.

Organizacijo oskrbe čebelarjev s sladkorjem so zaupali Zavodu Republike Slovenije za blagovne rezerve (ZBR), ta pa je 19. julija obvestil sredstva javnega obveščanja in Zvezo o pogojih, pod katerimi lahko čebelarji kupijo namenski sladkor. Njihovo obvestilo in navodilo smo skupaj z našim dopisom takoj poslali vsem blagajnikom čebelarskih družin oziroma društev (ČD/D). Kratke povzetke pogojev:

– Cena sladkorja, prirejenega za živalsko krmo, je 74 tolarjev/kg fco TS Ormož, k ceni pa je treba prišteti še prometni davek (5%), prevo-

zne stroške in morebitno maržo posrednika, če ČD/D ni registrirano za opravljanje trgovske oziroma gospodarske dejavnosti.

– ČD/D oziroma Zveza mora sestaviti seznam z imeni, priimki, kraji bivanja čebelarjev, navesti pa mora tudi število čebeljih družin in količino plačanega sladkorja. Vse to mora čebelar potrditi s svojim podpisom.

– Naročene količine sladkorja morajo biti zaozkrojene na 50 kg, najmanjša količina pa je 3.150 kg (tri palete). S tem se želijo v TS Ormož izogniti gneči, ki bi nastala, če bi čebelarji želeli manjše količine.

– Vsi čebelarji (člani in nečlani) morajo sladkor naročiti v ČD/D, v katerem so včlanjeni oziroma pri katerem imajo svoje stojišče. ČD/D s podpisom in žigom na koncu seznama potrdi, da imajo čebelarji res toliko čebel, kot je navedeno v seznamu.

Številna vodstva ČD/D, ki so čebelarjem organizirala cenejši sladkor, so potožila, ker mora biti v posel vpleten posrednik, ki je registriran za promet z blagom, in zaradi obveznega odvajanja prometnega davka. Oboje namreč podraži sladkor za približno pet do šest tolarjev, tako da je njegova cena skupaj s prevozom 82 do 84 tolarjev za kilogram. Kljub temu je tudi ta cena ugodna, saj je sladkor za 20 do 25 tolarjev cenejši. Kolikor vemo, doslej pri oskrbi s sladkorjem ni težav. O tem, ali bo razpoložljiva količina sladkorja za vse čebelarje in ali ga bodo vsa vodstva pravočasno (do 15. avgusta 1996) plačala, vas bomo obvestili v prihodnji številki našega glasila.

Kljub manjšim težavam, s katerimi smo se srečevali pri nakupu sladkorja, se moramo vladi in ministrstvomah zahvaliti za popust, ki smo ga bili deležni, in se priporočiti zanj tudi v prihodnjem letu.

Najdražji sladkor je žal tisti, ki ga ni!

OBVESTILO O CENAH MEDU PRI ČEBELARJIH NA DOMU

Letošnji pridelek medu je v večini krajev po Sloveniji zelo skromen, razen nekaterih izjem (Prekmurje, Dolenjska in škržatova paša na Primorskem), kjer je bila bera srednje dobra, zato so cene medu pri čebelarjih na domu nekoliko višje kot lani, ne glede na nižje cene medu na tržnicah.

Nekateri Litijski, Radovljiški in Domžalski čebelarji prodajajo letošnji cvetlični med po 600 SIT mešan gozdni pa po 700 SIT kg, čisto hojo in smreko pa po 800 SIT za kilogram. Tudi svetovne cene medu vstrajno rastejo ker je bila tudi v Evropi in na Kitajskem letos izredno slaba letina. Čebelarjem priporočamo, da si medsebojno pomagajo pri prodaji in ga ne prodajajo za vsako ceno, ker pričakujemo spomladi precejšnje pomanjkanje domačega medu na tržišču in porast cen na tržnicah in v maloprodaji.

Urednik

ITALIJANSKI ČEBELARJI PRI NAS

FRANC ŠIVIC

Čebelarji iz italijanske Gorice letos že petnajsto leto organizirajo mednarodno posvetovanje, ki poteka vsakič prvo nedeljo v decembru v okviru vinogradniške in vinske razstave. Na to posvetovanje redno vabijo tudi slovenske čebelarje, člane prirorskih društev od Kopra do Tolmina, pošiljajo nam brezplačne vstopnice in nas po končanem strokovnem delu celo pogostijo. Včasih nam je kar nerodno, ker jim gostoljubnosti ne moremo vrniti drugače kakor z besedami zahvale.

Junija letos pa se mi je ponudila priložnost, da sem za čebelarške prijatelje z one strani meje vendarle naredil nekaj, kar bo naše vezi še bolj utrdilo. Na željo dr. Luigija Marizza, predsednika goriškega čebelarškega konzorcija, sem zanj in za njegove člane pripravil enodnevno srečanje v Šempasu. Udeležilo se ga je več kot 50 italijanskih čebelarjev in njihovih družinskih članov.

Po prihodu v Šempas smo se zbrali v dvorani osnovne šole in tam sem svojim gostom v besedi in z diapozitivi predstavil slovensko čebelarstvo nekdanj in danes, kako čebelarimo z AŽ panji, kako jih prevažamo, kakšne paše imamo, kdo so naši največji čebelarji, o kranjski sivki in podobno. Letos sem imel v tej šoli podobno predstavitev slovenskega čebelarstva tudi za 80 čebelarjev iz italijanske province Pordenone ter za 50 nemških čebelarjev iz Ham-

burga in okolice. Mislim, da je takšen način informiranja obiskovalcev zelo učinkovit in koristen, saj si že ob samem prihodu v neko deželo ustvarijo dokaj jasno sliko o njenem čebelarstvu. Po končani projekciji se ponavadi razvije še živahna razprava o najbolj žgočih vprašanjih, ki mučijo čebelarje doma in po svetu.

Iz šole smo se nato kar peš napotili skozi stari, slikoviti del Šempasa do znanega kmeta in vinogradnika Ivana Batiča. Tam so nam člani njegove družine pripravili pokušino domačih vrst vina. Vinogradništvo in kletarstvo ima pri Batičevih več kot 300-letno tradicijo in že pred prvo svetovno vojno so prodajali svoja vina na Dunaj, danes pa celo v Belgijo in Nizozemsko.

Naslednja postaja obiskovalcev sta bila moj čebelarški muzej in galerija, ki sta le kakšnih 200 metrov stran od Batičeve domačije. Pri meni so lahko poskusili letošnji in lanski medeni pridelek, pri čemer je največ odobravanja požel čisti lipov med s toliminskega. Velikega zanimanja so bili deležni nekateri pravi umetniški izdelki iz lecta, zlasti dražgoški kruhki Cirile Šmid, ki imajo v moji muzejski zbirki častno mesto. Upam, da bom muzej kmalu lahko obogatil z novimi eksponati. Za prihodnje leto namreč načrtujem razstavo čebelnjakov v miniaturi iz različnih slovenskih pokrajin, pri čemer mi bodo pomagali dijaki Srednje lesarske šole iz Nove Gorice pod mentorst-

V sredini je predsednik čebelarjev iz Gorice dr. Luigi Mariza. Foto: F. Šivic

Notranjost mojega razstavnega prostora. Foto: F. Šivic

vom svojega profesorja in čebelarja Radovana Kovačiča.

Sledilo je kosilo na turistični kmetiji pri Erjavčevih, nato pa vožnja z avtobusom do Ajbe pri Kanalu v dolini Soče in ogled vzornega čebelnjaka gospoda Žnidaršiča. Ves čas obiska je bilo razpoloženje veselo, k

čemer je po svoje pripomoglo tudi čudovito vreme. V Ajbi smo se poslovili z željo, da morda že prihodnje leto organiziramo izlet na Gorenjsko ali proti Ljubljani, saj je čebelarjskih zanimivosti povsod po Sloveniji veliko, le poiskati jih je treba in na pravi način predstaviti obiskovalcem.

ČEBELARSKA DRUŽINA VRHNİKA JE SLOVESNO PRAZNOVALA 90-LETNICO OBSTOJA

Na proslavi je spregovoril tudi župan Vrhnike. Foto: J. Mihelič

Letos mineva 90 let, odkar so vrhniški čebelarji ustanovili svojo prvo čebelarsko podružnico. V čast tega visokega jubileja je ČD Vrhnika s predsednikom Slavkom Keršmancem na čelu pripravila nadvse slovesno proslavo, ki so se je udeležili številni domači čebelarji, gosti iz sosednjih čebelarskih družin in tudi predstavniki občine Vrhnika, med njimi župan g. Tomšič, predstavniki ribiške in lovske družine, predstavniki ČZS ter častni gostje dr. Jurij in prof. Edi Senegačnik in inž. Marjan Skok.

Slovesnost je bila 16. junija letos pri ribiškem domu na Vrhniki. Poleg proslave so vrhniški čebelarji pripravili tudi manjšo čebelarsko razstavo, pri pripravi le-te pa so sodelovali Marko Debevec, Andrej Caserman, Franc Krže in Franc Malovrh.

Na slovesnosti je goste in čebelarje najprej pozdravil predsednik ČD Vrhnika g. Slavko Keršmanec, nato pa za nekaj pozdravnih besed zaprosil župana občine Vrhnika g. Tomšiča ter častnega gosta prof. Edija Senegačnika. Oba govornika sta poudarila, da ima čebelarstvo na Vrhniki izjemno pestro tradicijo in da je veliko bogastvo čebelarjev tega kraja. Čestitala sta čebelarjem za visoki jubilej in jim pri razvoju čebelarstva zaželela še veliko delovnih uspehov.

Sledil je kulturni program učencev OŠ Ivan Canbkar z Vrhnike in učenci OŠ Log Dragomer. Oboji so pripravili zelo pristrčen program, nastopila pa je tudi folklorna skupina osnovne šole

Vrhniškim čebelarjem je spregovoril in jim čestital tudi naš znani čebelar prof. Edi Senegačnik.

Log Dragomer. Proslavo je uspešno vodila ga. Tončka Permoser, največ zaslug pa ima tudi za pripravo kulturnega programa.

Sledil je slavnostni govor predsednika Čebelarke družine Vrhnika g. Keršmanca. Med drugim je dejal: »Krepko se je že odmaknil čas in tudi razmere so se spremenile, odkar je pri vrhniških čebelarjih zorela misel, da bi imeli lastno čebelarsko podružnico. Iskali so stike z naprednejšimi čebelarji v Ljubljani in okolici, zlasti s tajnikom Slovenske čebelarske zveze g. Bukovcem.

Njihove želje so se jim izpolnile 11. februarja 1906, ko je pokojni velečebelar Franc Markelj poslal vsem čebelarjem vabila oziroma je povabil na ustanovni občni zbor in na predavanje o panjih s premičnim satjem. O tem je predaval g. Bukovec ter v lepi domači besedi navduševal čebelarje za organizirano in napredno čebelarjenje. Takrat je bilo za čebelarje to povsem nekaj novega in panj s premičnim satjem je zbudil veliko zanimanje. Po predavanju so navzoči

ustanovili čebelarsko podružnico osrednjega čebelarskega društva v Ljubljani.

Po vojni so postavili tudi svojo plemenilno postajo. Ker se je izkazalo, da namestitev v bližini Štampetovega mostu ni najprimernejša, so jo najprej preselili v Razorsko dolino in potem pa v bližino Bukovega vrha. Vendar je tedaj plemenilna postaja, žal, prenehala delovati. Zelo se je razmahnilo prevažanje v Liko na Hrvaško. Čebelarje je zelo prizadel izbruh varoze, vendar so jo uspešno zatrli. Število čebelarjev se je stalno povečevalo, to pa je posledica dobrega dela družine in njegovega dobrega vodstva. Ustanovili so tudi čebelarski krožek. Najprej ga je vodil Matija Grom, po njegovi smrti pa Andrej Caserman. Postavili so šolski čebelnjak in dve opazovalni postaji ob poti na Pokojišče. Plemenilna postaja še danes zelo uspešno deluje pod vodstvom Jožeta Kogovška. V društvu je delovalo več zelo znanih čebelarjev, kot so Matija Grom, Matija Japelj, Jože Stanonik, Franc Markelj, Marija Markelj in še številni drugi. Na koncu

Skupna slika odlikovancev. Foto: J. Mihelič

Priznanje je prejel najstarejši vrhniški čebelar A. Caserman.

lahko ugotovim, da je bilo devetdesetletno delo čebelarjev članov Čebelarke družine Vrhnika zelo uspešno, tako da se za prihodnost čebelar-

stva v teh krajih ni bati. Čebelarji smo večni optimisti in ljubitelji narave, v tem duhu pa vzgajamo tudi mladi rod čebelarjev.

Po slavnostnem govoru je sledila podelitev priznanj zaslužnim članom ČD Vrhnika.

Jubilejno plaketo ČD Vrhnika je prejel:

Andrej Caserman

Odlikovanja Anton Janša druge stopnje so prejeli:

Franc Gregorka, Franc Malovrh, Jože Nagode, Ivan Osredkar, Matija Turšič, Anton Varšek, Ludvik Žitko, Avgust Železnik, Jože Cvelbar in Jože Jeraj.

Odlikovanja Anton Janša tretje stopnje so prejeli:

Alojz Debevec, Marko Debevec, Boris Čizmek, Robert Kraševac, Janko Kozjek, Jože Malovrh, Stanko Petrič, Janez Plestenjak, Silvan Simnovič, Štefan Troha, Alojz Furlan, Drago Hodnik, Jože Kogovšek, Dušan Lazar, Dušan Turšič, Ferdinand Lavrinc in Slavko Keršmanec.

Po podelitvi priznanj so učenci osnovnih šol sklenili uradni del proslave s kulturnim programom, nato pa je sledilo družabno srečanje. Čebelarjem in gostom so ponudili ribe, meso in pijačo, za kar je poskrbela ČD Vrhnika, sladice pa so prispevali čebelarji: Andrej Gostiša, Jože Adamič in Jože Jeraj, za medico pa je poskrbel Marko Debevec. Za uspešno izvedbo proslave so poleg predsednika g. Keršmanca najzaslužnejši čebelarji Janko Plestenja, Anton Varšek, Vojko Mlinar, Matija Turšič, Jaka Slavec in Jože Kogovšek.

POZIV ČEBELARSKIM DRUŠTVOM IN ČEBELARJEM

Čebelarska društva in čebelarje vabimo, da nam pošljejo prispevke o vaših letošnjih uspešnih prireditvah, izletih ali drugih dogodkih v zvezi s čebelami in čebelarstvom, ki bi bili zanimivi za vse čebelarje. Še posebno se v uredništvu razveselimo vaših uspešnih fotografij, zato ne odlašajte, napišite nam prispevek in ga skupaj s slikami pošljite na uredništvo Čebelarja, Čebelarska zveza Slovenije, Cankarjeva 3, 1000 Ljubljana. Ne pozabite pripisati vašega naslova, številke žiro računa ter matično številko, da vam bomo lahko poplačali vaš trud.

Urednik

POPRAVEK

Pri podnapisu pod sliko v Čebelarju številka 7-8/96 (stran 196) je prišlo do napake, saj smo vse zasluge za uspehe Velenjskih krožkarjev pripisali mentorju g. Matjažu Vehovcu, ki pa je vodil le krožkarja, ki sta osvojila drugo mesto v višji skupini. Prvo mesto v nižji skupini pa sta osvojila krožkarja OŽ G.Š. Šentilj Velenje iz Velenja, ki pa ju vodita mentorja gospa Milena Verboten in gospod Jože Kolmanič. Prizadetim se za pomoto opravičujemo. Z veseljem bomo objavili tudi fotografijo njunih krožkarjev, v kolikor nam jo bosta mentorja posredovala.

Urednik

HENRIK ZALETEL – ČEBELARSKI ROMANTIK

MARJAN DEBELAK

Kdo, vsaj na Gorenjskem, ne pozna zgovornega, ustrežljivega, hitronovega moža, ki ga srečujemo na planinskih poteh, na dirkalnem kolesu in drugih športno-rekreativnih prireditvah? Včasih pa ga srečamo tudi tam, kjer odmevajo domača pesem, harmonika in orglice ter se vrtijo plesni pari.

Manj pa je znano, kako ta mož, ki nosi svojih 74 let, živi samotarsko, skoraj puščavniško, samo s svojimi spomini, jeklenimi življenjskimi pravili in voljo ter z izjemno ljubeznijo do narave. Malo ljudi ve, kako se Henrik – tako ga vsi kličejo, odpravlja v hribe z vso potrebno previdnostjo, ob vsakem vremenu in času, poleti, pozimi, podnevi ali ponoči. Kako se zna pogovarjati z drevesi, živalicami in cvetlicami, menda tudi s skalami in oblaki. Henrik je romantik. Eden redkih, ki še živijo v naši deželi.

Nekateri vemo, da je Henrik tudi čebelar. Čebelar s srcem za vsako čebelico. Tudi tisto, ki jo vso prezeblo pobere na cesti. Ogreje jo in izpusti, da odleti domov, kamor koli.

Da bi kaj več zvedeli o njem in njegovem čebelarstvu, ki nas predvsem zanima, ga obiščimo v njegovem čebelnjaku. Do njega ne vodi nobena pot niti steza. Je sredi

Henrik Zaletel je tako zanimiva oseba, da so ga upodabljali tudi slikarsko izobraženi prijatelji.

strmega skalovja in gošče. Samo Henrik sme kot nekdanji železničar uporabljati železniški predor za pot k čebelnjaku.

Lepega majskega jutra sem se oglasil v njegovem stanovanju. Bil je takoj za to, da se odpraviva k njegovemu čebelnjaku.

*Njegove ljubljene številka ena pa so vendarle čebele.
Foto: Marjan Debelak*

Henrik je tudi nekoliko preizkušal čebelarjenje v različnih panjih. Zato so ob čebelnjaku nastale slikovite depandanse. Foto: Marjan Debelak

Tako sem imel priliko, seveda ne prvič, ker sva prijatelja in soseda, da vidim njegovo najljubše pribežališče. Tokrat sem ga spremljal z diktafonom v žepu, da sem lahko pozneje iz posnetega pogovora napisal to pripoved.

Iz grozeče in vlažne teme predora, ki jo je treba prehoditi v natančno odmerjenih korakih po pragovih, ko z ušesoma strižeš za morebitnim glasom prihajajočega vlaka in upaš, da ne bo prav tedaj pripeljal in te prisilil, da se z nosom pritisneš ob umazano steno predora – se zasveti odrešujoča svetloba in žarka toplota sončnega dne. In že sva tam! Pokošena krpa trate za predpražnik pred vrati ograje iz palic, ki vegasto obkrožajo izkrčeno krpo rodovitega sveta v strmih terasah sredi gošče. Še par korakov mimo gredic odcvetelih narcis in tulipanov in že sva na terasi, pred čebelnjakom, prekritim z brajdo.

Henrik je več kot dober gostitelj prijateljev, ki ga obišejo. Odlično tudi skrbi za svoje varovance: malo jato kokoši, ptic, ki

Kot pravi Robinzon je Henrik ustvaril svoj mali raj iz naravnih in priročnih gradiv. Foto: Marjan Debelak

gnezdiijo okoli čebelnjaka, pritepenega polha, ki si je izbral stanovanje pod streho čebelnjaka, gorskega gada v začasnem priporu v kletki pred vrati in seveda za pet ali šest čebeljih družin. Počakam, da je nakrmil svoje »lumpke«, kot jim pravi, in pregledal panj čebel. Preden je panj odprl, je pripravil, kar je rabil za pregled: kljukico za pomoč pri izvlečenju in vračanju satov, nož za čiščenje prizidkov, nož za rezanje pokrovcev trotovine, špico za izmetavanje odkritih trotoviskih bub, kozico, sipalnik, lenpenko za izrezano trotovinino itd.

Pazljivo je pregledal sat za satom v plodišču žnideršiča. V izrezani trotovinini je oprezal za varojo, pa ni bilo videti niti ene! Kot kaže, je fluvalinat tudi pri njem še vedno učinkovit. Upajmo, da bo neki naš znanec moral kmalu dati za pijačo, ker se morda ne bo uresničila njegova napoved, da bodo varoje pri nas že letos postale odporne na to sredstvo.

Vsako čebelo, ki je padla s sata mimo sipalnika na tla, je pobral in vrnil v panj. Po

Henrikova oaza je sredi Bleda, vendar za navadne smrtnike domala nedostopna in nevidna. Zgodaj spomladi se v njegovem čarobnem vrtičku razcveti na stotine živobarvnih narcis, s katerimi se Henrik ljubeče pogovarja.

Foto: Marjan Debelak

končanem pregledu je vse orodje temeljito očistil. Medtem ko so se na lepenki kopicile trotovske bube, so siničke že začele pojedino. Tudi polh je prekinil običajno dnevno spanje, da bi se lotil poslastice, ki je dišala s padnja. Nič ga ni mogilo, da sva bila zraven. Tudi z roke je jedel.

Ko je Henrik postoril najbolj nujne stvari, je lahko prisedel na klop in mi začel odgovarjati na vprašanja. Najprej sem ga prosil, da bi odgovoril na tisto, najbolj običajno vprašanje, namreč, kdaj in kako se je začel ukvarjati s čebelami.

»Začel sem s čmrlji, ko mi je bilo šest let, in jih naseljeval v konzervne škatle,« je začel pripoved. To je že bilo znamenje prirojenega veselja do narave in živalic. S čebelami se je seznanil pri starejšem bratranču, ki je že čebelaril. K njemu je hodil opazovat čebele. Nekega lepega dne, ko je pasel krave, je našel roj čebel na brinovem grmu. Stekel je domov po zaboj, ki bi bil za silo primeren, in vanj otresel čebele. Nato jih je odnesel domov, sam pa se je moral vrniti h kravam na paši. Komaj je pričakal večer, da je lahko gnal krave domov in pogledal, kako čebele. Razočaranje pa je bilo hudo. Zaboj je bil namreč prazen! Čebele so odletele, ker kot neizkušen čebelar pač ni vedel, da ogrebeni roj lahko še istega dne iz praznega panja odleti v svoje, prej izbrano domovanje. Lahko pa, da skupaj s čebelami v panj ni spravil tudi matice in so se brezmatične čebele vrnile.

Zares pa je čebelaril šele pozneje, ko je imel za to pogoje. Prvi čebelnjak je postavil na Jesenicah in vanj v kranjičih naselil svojo prvo čebeljo družino, ki mu jo je podaril bližnji čebelar. Po stari čebelarski navadi je dobil prve čebele zastonj, čeprav je zanje ponujal plačilo. Postopno je svoje čebelarstvo širil in se izobraževal v teoriji in praksi. Ko je bil kot železničar premeščen na Bled, je tja preselil tudi čebele. Prostor za čebelnjak je dolgo iskal in ga končno našel tam, kjer je še zdaj. Zadovoljen je s to odločitvijo.

Tako si začel čebelariti. Zanima pa me, kakšen čebelar si. Poznamo različne vrste čebelarjev. Med katere se uvrščaš ti?

»Sem romantik. Ljubitelj narave in živali,« zatrjuje Henrik. Vidno uživa ob pogledih na siničke, ki naju obletavajo. Pravi, da ga poznajo martinčki tod okoli. Tudi na mravlje se ne jezi, če si vzamejo kakšno kapljico medu v čebelnjaku.

Ne spogleduje se s stremljenjem po dobičku in bogastvu, ki bi ga morda pridobil z večjim čebelarstvom. Zadošča mu užitek ob pogledu na izletavajoče čebele. Da bi čebele bolje razumel, se je seznanjal z njihovim življenjem, opisanim v knjigah. Največ je pridobil z branjem obeh knjig Sodobno čebelarstvo. Ti knjigi je »grizel« cele noči. Čebelari iz pristne ljubezni do teh živalic. Ima jih rad, če mu prinesejo medu ali pa tudi ne. Ob slabih letinah se čebelam še posebno posveča, da jih ohranja pri življenju.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

KOVINOPLASTIKA MEDJA
MEDJA FRANČIŠEK EDVARD s.t.
Lipce 7/b BLEJSKA DOBRAVA
TEL. & FAX (064) 874-037
64273 BLEJSKA DOBRAVA

ČEBELARSTVO MEDJA FRANC

Čebelarje obveščamo, da smo razvili v sodelovanju z dr. vet. med. Janezom Jelencem, prof. Janezom Miheličem in g. Milanom Megličem posebno za AŽ panj prilagojeno pripravo za zatiranje varoze z mravljinčno kislino imenovano

HLAPILNIK MED – JA,

ki je bil prvič predstavljen čebelarški javnosti na posvetovanju v Polju pri Ljubljani februarja 1996. Nudimo vam ga skupaj z mravljinčno kislino.

Hlapilnik je sestavljen iz

- PE posodice velikosti 130 cm³
  - pokrova, ki hermetično zapira posodico ter izrezom za posebni mrežasti vložek za vstavev pivnika
  - mrežastega vložka dimenzije 9 x 5 cm
  - 100 ml PE stekleničko z mravljinčno kislino, laboratorijsko čisto op.p. 60 %
- Širina in dolžina hlapilnika sta prilagojeni za montažo v 1/2 AŽ sata v gradilniku širine 24 mm in dolžine 190 mm skupaj s pivnikom pa je višina 100 mm. Priloženo je tudi navodilo za uporabo in steklenička s 100 ml laboratorijsko čiste 60 % mravljinčne kisline.

Prednaročila sprejemamo na gornji naslov. Priporočamo naročila preko čebelarških družin ali društev z osebnim prevzemom. Hlapilnik je zaščiten.

Se priporočamo!

ČEBELARSKA TRGOVINA

Izdelke LOGAR že poznate. Morda z razstave, morda ste jih videli pri sosedu, prijatelju. Kako tudi ne, saj gre za proizvajalca z dolgoletno tradicijo in izkušnjami.

Pridite v našo trgovino in se o naši ponudbi prepričajte sami.

Delovni čas:

vsak dan od 8. do 12. ure

in od 14. do 18. ure

ob sobotah od 8. do 12. ure.

Logar

Logar trade d.o.o., Čebelarstvo, proizvodnja in trgovina
Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel.: (064) 41-663, faks: (064) 41-499

ČEBELARSKO DRUŠTVO GROSUPLJE VABI NA PRIREDITEV

» Z L A T A J E S E N «

Čebelarstvo Grosuplje bo v soboto, 28. 9. 1996 ob 16 uri na Sp. Blatu pri Grosupljem predstavilo igro »**ČEBELAR SE ŽENI**«. Ta dan bodo odprli tudi »**TERLIŠKO JAMO**«.

V nedeljo, 29. 9. 1996, se bo ob 12. uri izpred čebelarskega doma odpravil sprevod vozov, zapravljiščkov in tovornjakov. Na njih bodo prikazovali pridobivanje medu, kuhanje voska in izdelavo pribora. V sprevodu bodo tudi narodne noše, mažoretke, godba na pihala in drugi.

Po sprevodu bo pri gasilskem domu v Grosupljem veselica.

Prisrčno vabimo čebelarje iz vse Slovenije!

Čebelarsko društvo Grosuplje

VABILO

NA PROSLAVO 90-letnice čebelarskega društva Šentjur pri Celju.

Čebelarji ČD Šentjur pri Celju bomo praznovali obletnico v soboto, 7. septembra 1996 ob 9 uri v osnovni šoli Franja Malgaja v Šentjurju.

Vabljeni čebelarji in prijatelji čebelarstva.

ČD Šentjur pri Celju

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992, fax: 126-13-35.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Lojze Peterle, inž. Marjan Debelak, prof. Janez Mihelič, dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar, dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, dr. Jurij Senegačnik, dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko-Rogelj, inž. Marjan Debelak, dr. Aleš Gregorc in dr. Janko Božič.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič.

Lektorica: prof. Nuša Radinja.

Letna naročnina za nečlane je za leto 1996 4.550,00 SIT. Posamezna številka stane 450,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar, je 4.000,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 50.000,00 SIT, v sredini 30.000,00 SIT, pol strani 15.000,00 SIT, četrt strani 7.000,00 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed. Številka tolarškega žiro računa pri APP v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) je mesečnik Slovenski čebelar proizvod informativnega značaja (13. točka tarifne številke 3), za katere se plačuje 5-odstotni prometni davek.

Tiska KURIR p.o. Ljubljana, Parmova 39.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

S pticami si delimo nebo

Foto: Darja Felečič

Vodomec (Alcedo atthis)

Vodomec

gnezdi v erodiranih obrežnih stenah naših rek in potokov. Ob nadaljevanju neustreznih vodnogospodarskih posegov v vodomčev življenski prostor se je bati, da bo v Sloveniji ta prelepa ptica popolnoma izginila.

Če ptico opazite kjerkoli, nam to nemudoma sporočite na

MOBITEL 0609 625 210

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije

mobitel

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE

<http://www.mobitel.si>